

Vilniaus universiteto
Komunikacijos fakulteto
Bibliotekininkystės ir informacijos mokslų institutas

Ieva Mikšytė,
Bibliotekų ir informacijos centrų vadybos magistro studijų programos studentė

MOKYKLOS BIBLIOTEKOS VEIKLA : ATVEJO ANALIZĖ

Magistro darbas

Vadovė doc. Vita Mozūratitė

Vilnius, 2009

Mikšytė, Ieva

Mi 165 *Mokyklos bibliotekos veiklos: atvejo analizė*: magistro darbas /Mikšytė, Ieva; mokslinė vadovė Mozūraitė, Vita; Vilniaus universitetas.

Komunikacijos fakultetas. Bibliotekininkystės ir informacijos mokslų institutas.-
Vilnius, 2009. – 63. [2] lap.: lent. – Mašinr. – Santr. angl. – Bibliogr.: p. 63 (20 pavad.).

UDK 373.5 : 027.8

Reikšminiai žodžiai: mokykla, mokyklos biblioteka, informaciniai gebėjimai, fondas, skaitymas, bibliotekininkas, informacinės technologijos mokyklos bibliotekoje.

Magistro darbo objektas – VšĮ Liubertienės vidurinės mokyklos biblioteka.

Mokslinio darbo tikslai – išanalizuoti VšĮ Liubertienės vidurinės mokyklos bibliotekos veiklą, paslaugų rūšis, išdėstyti informacinių, kultūrinių - pramoginių bei mokomųjų paslaugų įvairių tipų bibliotekoje ypatumus.

Pagrindiniai mokslinio darbo uždaviniai – apibrėžti šiuolaikinės privačios mokyklos bibliotekos sampratą bei funkcijas ir atlikus tyrimą atskleisti mokyklos bibliotekos moksleivių bei mokytojų požiūrį į mokyklos bibliotekos veiklą bei iširti jų poreikius.

Mokslinį darbą sudaro įvadas bei 3 pagrindinės dalys: *I – oje dalyje* „**Mokyklų bibliotekos**“ yra aprašomos mokyklos bibliotekos, jų paskirtis, veikla, funkcijos bei teikiamos paslaugos. Taip pat minima ir Lietuvos mokyklų bibliotekų situacija.

II – oje dalyje „**T. Liubertinės vidurinė mokykla**“, „**T. Liubertienės vidurinės mokyklos biblioteka**“ trumpai apžvelgiama LMV istorija bei pristatoma LVM biblioteka, jos teikiamos paslaugos bei analizuojamos problemos.

III–oje dalyje „**Tyrimas**“, kuri apima didžiąją darbo dalį, siekiama išsiaiškinti, ar LVM naujai įkurta biblioteka tenkina moksleivių ir mokytojų poreikius. Buvo atlikta anketinė mokytojų ir vyresniųjų klasių moksleivių apklausa. Pateikiami bei analizuojami apklausos duomenys.

Magistro darbo pabaigoje pateikiamos išvados, bibliografinių nuorodų sąrašas ir santrauka anglų kalba.

Naudojantis statistine analize, apklausos metodu, buvo atliktas tyrimas T. Liubertienės vidurinės mokyklos bibliotekoje. Apklausoje dalyvavo 9 – 12 klasių moksleiviai, taip pat mokykloje dirbantys mokytojai bei kitas personalas. Šis tyrimas leido atskleisti ir nustatyti moksleivių bei mokytojų požiūrį į mokyklos bibliotekos veiklą bei iširti jų poreikius.

Prieita prie išvados, kad privati mokykla, nepaisant sau keliamų tikslų bei aukštų reikalavimų, vis dėlto negeba koncentruotis ties visuomenės poreikiais ir dėl nepakankamo mokykloje dirbančių specialistų pasirengimo, netinkamai vertina mokyklos biblioteką bei jos svarbą vaidmenį mokyklos gyvenime.

Galima daryti išvadą, kad mokyklos moksleiviams bei mokytojams biblioteka yra labai svarbi ir reikalinga, tačiau dėl netinkamo mokyklos vadovybės požiūrio į bibliotekos svarbą mokyklos bendruomenei, iškyla grėsmė T. Liubertienės vidurinei mokyklai taip ir neturėti tinkamos bibliotekos, kuri tenkintų mokyklos bendruomenės poreikius bei tinkamai paruoštų moksleivius gyvenimui.

Darbas gali būti naudingas bibliotekinei bendruomenei, Bibliotekininkystės ir informacijos studijų programos studentams, praktikams bei T. Liubertienės vidurinei mokyklai.

TURINYS

ĮVADAS.....	5
1. MOKYKLŲ BIBLIOTEKOS.....	8
1. 1. Mokyklų bibliotekų teikiamos paslaugos	8
1. 2. Bibliotekininko vaidmuo mokyklos bibliotekoje	12
1. 3. Mokyklų bibliotekos Lietuvoje.....	13
2. T. LIUBERTIENĖS VIDURINĖ MOKYKLA	16
2. 1. T. Liubertienės vidurinės mokyklos biblioteka	19
2. 2. Mokyklos bibliotekos SWOT analizė.....	20
3. PRAKTINIS T. LIUBERTIENĖS VIDURINĖS MOKYKLOS BIBLIOTEKOS VEIKLOS TYRIMAS.....	27
3. 1. Tyrimo rezultatų analizė.....	27
3. 1. 1. Moksleivių apklausos rezultatų analizė.....	27
3. 1. 2. Moksleivių tyrimo apibendrinimas.....	44
3. 1. 3. Mokytojų apklausos rezultatų analizė.....	45
3. 1. 4. Mokytojų tyrimo apibendrinimas.....	52
IŠVADOS.....	54
Work of school library: case analysis (summary).....	55
Bibliografinių nuorodų sąrašas.....	56
<i>1 priedas</i> Moksleivio anketos pavyzdys.....	57
<i>2 priedas</i> Mokytojo anketos pavyzdys.....	60

IVADAS

Moksleivių ugdymas mokykloje neišsivaizduojamas be bibliotekos. Biblioteka yra vienas iš reikšmingų ugdymo procesų veiksmų. Jos vaidmuo itin išauga modernioje mokykloje. Jau dabar yra visur suvokiama, kad mokykla be bibliotekos pagalbos negali tinkamai parengti moksleivių ateičiai.

Biblioteka kuriama nuolat – jai sutinkant ir išleidžiant savo skaitytojus, pasiekiant ją naujoms knygoms, mokiniams ir mokytojams svarstant, kokios jiems reikia bibliotekos. Ji kuriama kasdien, jeigu suvokiama, kad tai ne tik bibliotekininkų, o konkrečios mokyklos mokinių ir mokytojų biblioteka.

„Mokyklos biblioteka – tai atviras švietimo ir informacijos centras, mokymo ir mokymosi vieta su modernia informacine bei technine baze. Ji visapusiškai tenkina mokyklos bendruomenės narių informacinius poreikius, savo fondais ir veikla dalyvauja ugdymo procese, sudarydama sąlygas asmenybei savarankiškai tobulėti. Mokyklos biblioteka privalo būti įsteigta kiekvienoje bendro lavinimo ir profesinėje mokykloje“ [10].

Mokyklos biblioteka turi įsitraukti į ugdymo procesą ne tik aprūpindama moksleivius ir pedagogus informacijos šaltiniais, bet ir vykdydama informacinių gebėjimų ugdymą, dalyvaudama sudarant mokymo planus.

Šiuolaikinis žmogus, tapdamas informacinės visuomenės piliečiu, pirmiausia turi išmokti surasti jam reikalingą informaciją, ją pasirinkti, analizuoti, vertinti ir iš šios informacijos pagrindu kurti žinias, reikalingas nuolatiniam mokymuisi.

Sovietmečiu Lietuvoje buvo tik valstybinės mokyklos, o atgavus nepriklausomybę atsirado ir privačių mokyklų, kurios išlaikomos iš privačių finansuotojų lėšų, kurių didžiąją dalį sudaro tėvų mokestis už vaikų mokslą. Šiose mokyklose mokosi mažiau vaikų, jie paprastai yra iš socialiai stipresnių, finansiškai geriau apsirūpinusių šeimų, todėl tikėtina, kad pedagogai turi jose geresnes sąlygas dirbti ir daugiau dėmesio skirti kiekvienam vaikui. Todėl vaikai tokiose mokyklose turėtų būti geriau parengiami. Tačiau be tinkamai suformuotos ir gerai veikiančios mokyklos bibliotekos net pati geriausia mokykla negalės tinkamai parengti vaikų žinių visuomenei bei savarankiškomis studijoms aukštojoje mokykloje. Todėl šio mokslinio *darbo objektu* pasirinkta T. Liubertienės vidurinės mokyklos biblioteka (toliau LVM).

Mokykla yra viena pirmųjų privačių mokyklų Lietuvoje, joje mokosi garsių ir pasiturinčių visuomenės atstovų vaikai. Tačiau mokykloje yra ir nemažai trūkumų. Tad analizuojama tema yra aktuali, nes mokykla kelia sau ambicingus siekius, dirba su socialiai geresnę padėtį užimančiais vaikais, tad ir jos biblioteka turėtų atitikti mokyklos siekius. Tai pirmas mokslinis darbas apie privataus sektoriaus indėlį į moksleivių, kaip žinių visuomenės dalyvių, rengimą.

Šio darbo autorė dirbo šioje mokykloje, įsteigė ir pradėjo formuoti jos biblioteką, tad galėjo nuo pat pradžių stebėti, kaip mokyklos administracija, pedagogai ir moksleiviai reagavo į bibliotekos veiklą ir jos pokyčius. Stengdamasi suvokti bibliotekos vietą šioje mokykloje, magistrantė ir pasirinko šią biblioteką savo magistro darbo objektu. Šio darbo autorė turi pakankamai žinių vertinti esamą padėtį, numatyti perspektyvas.

Hipotezė. Privati mokykla, nepaisant jos ambicijų, nesugeba koncentruotis ties visuomenės poreikiais ir dėl nepakankamo mokykloje dirbančių specialistų pasirengimo, netinkamai vertina kai kuriuos ugdymo procesus - šiuo atveju neturi tinkamos bibliotekos.

Mokslinio darbo tikslai – išanalizuoti T. Liubertienės vidurinės mokyklos bibliotekos veiklą, paslaugų rūšis, išdėstyti informacinių, kultūrinių - pramoginių bei mokomųjų paslaugų įvairių tipų bibliotekoje ypatumus.

Pagrindiniai mokslinio darbo uždaviniai – Atlikus tyrimą, atskleisti mokyklos bibliotekos moksleivių bei mokytojų požiūrį į mokyklos bibliotekos veiklą bei iširti jų poreikius. Formuoti paslaugų teikimo bibliotekoje įgūdžius. Apibrėžti šiuolaikinės privačios mokyklos bibliotekos sampratą bei funkcijas.

Darbe naudoti moksliniai metodai – statistinė analizė, apklausa. Anketinio tyrimo metodas pasirinktas todėl, kad jis geriausiai atskleidžia mokyklos bendruomenės nuomonę apie mokyklos bibliotekos veiklą

Temos istoriografija. Apie bibliotekas Lietuvoje daug rašė Vilniaus universiteto Bibliotekininkystės ir informacijos mokslų instituto docentė V. Mozūraitė, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Vaikų literatūros centro direktorė A. Augustaitienė.

Darbo mokslinė vertė – tai pirmasis mokslinis darbas, analizuojantis nevalstybinės mokyklos bibliotekos veiklą ir leidžiantis susidaryti įspūdį, kaip privačios mokyklos administracija ir bendruomenė reaguoja į radikalius mokyklos struktūros pokyčius ir jų bandymą integruotis į ugdymo sistemą konkrečioje mokykloje.

Šį mokslinį darbą sudaro įvadas bei 3 pagrindinės dalys: *I – oje dalyje* „**Mokyklų bibliotekos**“ yra aprašomos mokyklos bibliotekos, jų paskirtis, veikla, funkcijos bei teikiamos paslaugos. Taip pat minima ir Lietuvos mokyklų bibliotekų situacija.

II – oje dalyje „**T. Liubertienės vidurinė mokykla**“, „**T. Liubertienės vidurinės mokyklos biblioteka**“ trumpai apžvelgiama LMV istorija bei pristatoma LVM biblioteka, jos teikiamos paslaugos bei analizuojamos problemos.

III-oje dalyje „Tyrimas“, kuri apima didžiąją darbo dalį, siekiama išsiaiškinti, ar LVM naujai įkurta biblioteka tenkina moksleivių ir mokytojų poreikius. Buvo atlikta anketinė mokytojų ir vyresniųjų klasių moksleivių apklausa. Pateikiami bei analizuojami apklausos duomenys.

Magistro darbo pabaigoje pateikiamos išvados, bibliografinių nuorodų sąrašas ir santrauka anglų kalba.

Darbas gali būti naudingas bibliotekinei bendruomenei, Bibliotekininkystės ir informacijos studijų programos studentams, praktikams bei T. Liubertienės vidurinei mokyklai.

1. MOKYKLŲ BIBLIOTEKOS

Mokyklų bibliotekos yra būtinos, nes padeda įgyvendinti mokymo planus bei siekius. Jos padeda pakelti mokymo ir mokymosi kokybę, nes yra tiesiogiai susijusios su mokymo procesu. Mokyklų bibliotekos turi būti prieinamos visai mokyklos bendruomenei bei suteikti moksleiviams galimybę patiems aktyviai ieškoti jiems reikiamos informacijos. Biblioteka turi pasiūlyti bei suteikti moksleiviams ir mokytojams visas galimybes naudotis naujausiomis technologijomis, ir tuo pačiu tapti kultūriniais bei socialiniais mokyklų centrais.

IFLA/UNESCO „Mokyklų bibliotekų manifešte“ yra teigiama, kad „mokyklos biblioteka teikia informaciją ir idėjas, kurios yra esminės sėkmingai veiklai šiandienos informacijos ir žinių visuomenėje. Mokyklos biblioteka suteikia moksleiviams viso gyvenimo mokymosi įgūdžių, skatina vaizduotę ir įgalina juos tapti atsakingais piliečiais“ [19].

Taigi, mokyklos biblioteka yra atviras švietimo ir informacijos centras, mokymo ir mokymosi vieta su modernia informacine bei technine baze.

1. 1. Mokyklų bibliotekų teikiamos paslaugos

Pirmąją mokyklų bibliotekų paslaugą, kaip vieną iš svarbiausių, derėtų įvardinti *informacinių gebėjimų ugdymą mokyklų bibliotekose*. Šio dalyko mokymą mokykloje reikėtų apžvelgti plačiau, nes integruojant vaikus į informacinę visuomenę būtina vystyti jų informacinius įgūdžius. Mokyklos biblioteka turi įsitraukti į ugdymo procesą ne tik teikdama informaciją moksleiviams bei pedagogams, bet ir skatindama informacinių gebėjimų ugdymą.

Informaciniai gebėjimai - tai raktas į informacinę visuomenę. „Pačia bendriausia prasme jie apima gebėjimą įvardyti savo informacinius poreikius ir pagal tai ieškoti informacijos šaltinių, juose rasti, analizuoti, interpretuoti, sintezuoti, vertinti ir naudoti tinkamą informaciją, užfiksuotą įvairiose laikmenose. Savarankiškas mokymasis, akcentuojamas šiuolaikinėje mokykloje, - tai informacinių gebėjimų ir kritinio mąstymo suma, padedanti išugdyti savarankiškai informaciją valdančius moksleivius“¹ [8, 9]. O kaip tuos gebėjimus dėstyti, pasitarę su pedagogais bei mokyklos vadovybe, turėtų pasirinkti patys bibliotekininkai. Tačiau prieš pradėdant ugdyti mokykloje informacinius gebėjimus, labai svarbu pirmiausia įdiegti bibliotekinius gebėjimus.

J. Heringas savo knygoje² [4, 99] „*Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje*“ teigia, „labai svarbu, kad vos peržengę vidurinės mokyklos slenkstį, mokiniai susidarytų nepriekaištingą įspūdį ne tik apie šios mokyklos biblioteką, bet ir apie jos bibliotekininką“. Pasak knygos autoriaus, bibliotekininkas turi labai gerai išmanyti savo darbą ir suvokti, kokį vaidmenį jis atlieka mokyklos bibliotekoje. Bibliotekininko vartojami terminai turi atitikti pirmuosius metus vidurinėje mokykloje

---

¹ Mozūraitė V. Informacinių gebėjimų ugdymas mokyklos bibliotekoje // *Tarp knygų*, 2001, nr. 5, p. 9 – 11.

² Hering J. Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje. Vilnius: Garnelis, 1998. p. 179.

besimokančių mokinių lygį. J. Heringas akcentuoja, jog mokinius reikia supažindinti su mokyklos biblioteka bei pamokyti, kaip ja naudotis, tačiau jis nerekomenduoja to daryti pernelyg plačiai. Mokinių supažindinimas su biblioteka gali būti traktuojamas kaip įvado į informacijos šaltinių mokykloje sistemos dalis.

VU KF Bibliotekininkystės katedros dėstytoja V. Mozūraitė straipsnyje „*Informacinių gebėjimų ugdymas mokyklos bibliotekoje*“³ rašo, jog bibliotekininkas su pedagogu turėtų iš anksto aptarti kai kurių pamokų planus, siedami informacinių gebėjimų ugdymą su dalykinėmis užduotimis. Bibliotekininkas privalėtų žinoti moksleivių projektų užduotis ir vadovauti jų darbui, padėdamas rasti ir įvertinti šaltinius [5,10].

Pasak LNB Vaikų literatūros centro direktorės A. Augustaitienės, moksleiviai dažnai vengia kreiptis į bibliotekininkus, nes nesureikšmina jų svarbos arba tiesiog bijo. Tokiu atveju matome, kad mokytojas turi tikslą tik skirti užduotį, nesiekdamas nieko išmokyti. Skiriant moksleiviams užduotį informaciją rinktis bibliotekoje, mokytojui su jais reikia išsiaiškinti temą ir užduotį, priminti reikšminius žodžius bei galimus informacijos šaltinius. Tik tuomet moksleivis eis į biblioteką žinodamas, kokios informacijos nori ir ką su ja darys⁴ [1, 10].

Visuose informacinių gebėjimų ugdymo etapuose turi dalyvauti bibliotekininkas, padėdamas apibrėžti reikšminius žodžius, nes žino, kaip yra klasifikuojama informacija. Bibliotekininkas turi padėti moksleiviui nustatyti informacijos šaltinių buvimo vietą, juos rasti mokyklos bibliotekoje bei padėti susisiekti su kitomis jam informaciją galinčiomis pateikti įstaigomis.

V. Mozūraitės žodžiais tariant, labai svarbu, kad pradinių klasių moksleiviai išmoktų patys formuluoti klausimus pašnekovo akivaizdoje bei rasti informaciją spausdintuose šaltiniuose. O paaugliai turi mokėti formuluoti užklausas nematomam pašnekovui (telefonu, elektroniniu paštu, faksu), naudotis įvairiausiomis informacijos laikmenomis. Vyresnieji jau turi įprasti ieškoti informacijos ne tik mokyklos bibliotekoje, bet ir viešojoje bibliotekoje ar kitose informacijos įstaigose.

Tai gi, informacinių gebėjimų mokymas yra ilgas ir sunkus procesas, kuris turi vykti nuolat. Jei mokykloje informaciniai gebėjimai bus tinkamai dėstomi, moksleiviai patirs mažiau sunkumų ateityje besimokydami aukštosiose mokyklose, kur vyrauja savarankiškas mokymasis.

Kitos, ne mažiau svarbios paslaugos mokyklos bibliotekoje yra:

- Komplektuoti, tvarkyti ir išduoti vadovėlius;
- Komplektuoti programinę grožinę literatūrą;
- Komplektuoti ir tvarkyti mokomosios ir metodinės literatūros fondus;

---

³ Mozūraitė V. Informacinių gebėjimų ugdymas mokyklos bibliotekoje // *Tarp knygų*, 2001, nr. 5, p. 9 – 11.

⁴ Augustinaitienė A. Biblioteka šių dienų mokykloje // *Tarp knygų*, 2005, nr. 2, p. 9 – 10.

- Efektyviau ir kryptingiau panaudoti mokyklos bendruomenės poreikius atitinkantį fondą⁵ [13, 75].

Fondai. Moksleivių ugdymas mokykloje neišivaizduojamas be bibliotekos, kurios veikla derinama su mokyklos bendruomenės interesais. Bibliotekos vertę ir galimybes čia lemia jos turimas dokumentų fondas. Fondų formavimo pagrindas yra mokyklos ugdymo planas; naują medžiagą biblioteka įsigyja pagal mokymo dalykus, atsižvelgdama į mokymo pokyčius“.

Jei mokyklos biblioteka nori egzistuoti kaip informacijos centras, jos fondas turi būti itin funkcionalus. Turi būti sukauptas kuo didesnis informacinis fondas, kuris mokyklos bibliotekoje apimtų ne tik enciklopedijas, žodynus bei žinynus, bet jame turi būti ir nemažai pažintinės literatūros. Grožinė literatūra pradinė klasių moksleiviams reikalinga ugdyti skaitymo gebėjimus, pratinti juos prie knygos. Todėl jiems skirtame fonde, grožinės literatūros turi būti kur kas daugiau. Tačiau komplektuojant fondą vyresniems moksleiviams, turi būti labai gerai atsižvelgta į mokymo programas ir nekaupiami ko nereikia. Bibliotekos fondas gali būti ir mažas, bet, kad kryptingai atitiktų ir tenkintų skaitytojų bei lankytojų poreikius. Pagrindinės sudėtinės fondo dalys yra moksleivių fondas ir metodinės medžiagos fondas pedagogams, nes mokyklos biblioteka turi tenkinti ne tik moksleivių, bet ir pedagogų poreikius. Pasak, A. Augustaitienės, „bibliotekos fondų komplektavimui turėtų būti atiduotos visos tam skirtos lėšos, papildomas finansavimas taip pat turėtų būti diskutuojamas, aptariamas mokyklos bendruomenėje“⁶ [1, 10]. Mokyklos biblioteka vaiko gyvenime turi pati pirma padėti jam mokytis, augti ir tobulėti. Todėl būtent čia turėtų patekti pačios naujausios, įdomiausios, populiariausios knygos bei ugdymui reikalingi įvairūs dokumentai.

Mokyklos biblioteka gali atlikti ir keletą pagalbinių funkcijų:

- Sudaryti sąlygas ir garantuoti lygias galimybes mokyklos bendruomenei naudotis informacinėmis technologijomis (kompiuterių tinklais, prieiga prie interneto, TV, radiju, telefonu, spausdinta informacija ir kt.);
- Teikti kopijavimo paslaugas;
- Teikti spausdinimo paslaugas;
- Teikti skenavimo paslaugas;
- Sukurti mokyklos intranetą;
- Komplektuoti mokykloje sukurtus dokumentus. Turi būti saugomi moksleivių projektiniai darbai, nes ankstesnių projektų pagrindu gali būti kuriami ir nauji projektai – naujai įvertinant senesnius, papildant juos nauja medžiaga, pateikiant juos kita forma);
- Mokyti mokytojus;

⁵ Mozūraitė V. Mokyklų media centrai // *Informacijos mokslai*. 1997. 7(2). p. 70 – 76.

⁶ Augustinaitienė A. Biblioteka šių dienų mokykloje // *Tarp knygų*, 2005, nr. 2, p. 9 – 10.

- Išmokyti vaikus skaityti ir naudotis knyga, suteikti dalykinių žinių ir mokyti ieškoti atsakymų iš įvairių informacijos šaltinių – tai skirtingi, bet susiję dalykai, reikalaujantys ir pedagogų, ir bibliotekininkų darbo;
- Siūlyti užsiėmimus klasės valandėlėms;
- Bendradarbiauti su mokytoju planuojant pamoką;
- Bendradarbiauti su mokytoju dalyko pamokoje;
- Koordinuoti mokinių projektinę veiklą;
- Leisti atmintines, skrajutes. Dauguma mokyklų bibliotekų jau pradeda leisti informacinius lapelius, kuriuose atsispindi visa bibliotekoje laikoma informacija. Kituose informaciniuose lapeliuose mokiniams bei pedagogams suteikiama visa reikalinga informacija apie biblioteką bei jos teikiamas paslaugas.
- Steigti informacinius langelius, skelbimų lentas. Mokykloje pedagogai turi savo „skyrelius“ į kuriuos dedami informaciniai lapeliai ar tiesiog atmintinės skrajutės. Taip pat skrajutės yra dalinamos mokiniams, bei kabinami plakatai informuojantys moksleivius bei pedagogus apie esamą biblioteką bei jos veiklą. Geriausia būtų, kad šias priemones rengtų mokyklos bibliotekininkas su mokytojais, kuriems talkintų vyresniųjų klasių moksleiviai⁷

J. Heringas savo knygoje⁸ [4, 101] pabrėžia, kad šie įvairūs bibliotekos informaciniai lapeliai pravers tik tada, jei bus naudojami mokymo programos tikslais, o ne kaip savarankiškas galutinis produktas. Svarbu ir tai, kad šiais lapeliais mokiniai būtų skatinami naudotis nuolat lankantis bibliotekoje, nes priešingu atveju gali nutikti taip, jog ši bibliotekos paruošta informacija taip ir liks neperskaityta.

- Skaitykloje eksponuoti parodas, organizuoti susitikimus, sudaryti galimybę pasireikšti patiems mokiniams, pajusti, kad jų nuomonė vertinama;
- Organizuoti parodų gidų būrelį. Jie mokosi kaupti, atrinkti ir pateikti medžiagą parodoms, taip pat valdyti balsą, bendrauti, suprasti ir aiškinti meno kūrinius;
- Vadovauti moksleivių skaitymui ir padėti jiems formuoti savo pažiūras. Vadovavimas skaitymui yra siejamas su tikslingu informacijos laikmenų naudojimu mokymuisi ir poilsiui. Kultūrinis mokyklos vaidmuo turi būti tiek pat svarbus kiek ir edukacinis ar informacinis. Dirbdami šioje srityje bibliotekininkai turi : įtraukti moksleivius į visokeriopą bibliotekos veiklą, sieti pagrindinius mokymosi šaltinius, tokius kaip vaikų ir paauglių literatūra, su mokymo planais, padėti moksleiviams išsiugdyti vertinimo nuostatą, kuri motyvuotų ir stimuliuotų mokymosi šaltinių atranką, patarti pedagogams, kurie užduočių vykdymui skirtos

---

⁷ Viešosios bibliotekos skaitmeninės eros sankryžose : Europos Sąjungos projekto PULMAN gairės / [iš anglų kalbos vertė E. Banionytė, A. Glosienė, Z. Manžuch, V. Mozūraitė, R. Petuchovaitė, R. Racevičiūtė, J. Rudžionienė]. - Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla, 2002. p. 141.

⁸ Herring J. Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje. Vilnius: Garnelis, 1998. p. 179.

informacijos šaltiniai yra prieinamiausi, skatinti naudotis kitų bibliotekų ir kultūros įstaigų paslaugomis.

Apibendrinant reikėtų pasakyti, kad visų šių įgūdžių pagrindas – pedagogikos, psichologijos, sociologijos, dėstymo metodikos žinios. Mokyklos bibliotekininkas turi ne tik labai gerai pažinti vaikų literatūrą, bet ir žinoti, kaip atskirus kūrinius vertina moksleiviai. Jis turi eiti iš vien su vaikų ir jaunimo kultūra, rasti bendrą kalbą su bet kurio amžiaus moksleiviais tam, kad galėtų teikti kokybiškas paslaugas ir kad vaikai galėtų juo pasitikėti, nes bendravimas su vaikais yra grindžiamas pasitikėjimu.

1. 2. Bibliotekininko vaidmuo mokyklos bibliotekoje

Organizuojant mokyklos bibliotekos veiklą, didelį vaidmenį atlieka joje dirbantis bibliotekininkas ⁹ [3, 13]. „Mokyklos biblioteka – geriausia vieta ugdyti moksleivių informacinius gebėjimus, o šiam procesui turėtų vadovauti bibliotekininkas, kartu pasitelkdamas į pagalbą dalykų mokytojus“ ¹⁰ [11, 11]. Kompiuteriai, anksčiau buvę tik informatikos mokytojų žinioje, dabar turėtų būti ir bibliotekoje. Jie turi būti prijungti prie interneto ryšio ir prieinami visai mokyklos bendruomenei. O mokyklos bibliotekininkas turi būti informacijos konsultantu.

Pasak V. Mozūraitės, mokyklos bibliotekininkas turėtų:

- Gerai išmanyti visus bibliotekinius procesus;
- Būti geru vadybininku;
- Žinoti ugdymo planus;
- Bendradarbiauti su pedagogais, įdiegiant informacinių ir mokymosi gebėjimų ugdymą į mokymo planus ¹¹ [15, 58];
- Bendradarbiauti su mokyklos komanda kaip lygiaverčiam nariui;
- Koordinuoti veiklą ugdant kritinį mąstymą ir laisvą mokymąsi;
- Kaip mokymo partneris dalyvauti siekiant numatytų tikslų, remiantis žiniomis ir mokymo strategija;
- Pritaikyti mokymo teoriją rekomenduojant alternatyvias mokymo / mokymosi strategijas;
- Teikti mokyklos bendruomenei informacines paslaugas susijusias su ugdymo procesu;
- Teikti profesionalias paslaugas moksleiviams, pedagogams, administracijai, taip pat moksleivių tėvams;
- Padėti gerinti mokymo kokybę;

---

⁹ Glosienė A. Ryšių su visuomene ABC bibliotekininkams: mokomoji knyga. Vilnius: Lietuvos Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 1999. p. 51.

¹⁰ Mozūraitė V. Direktorius ar bibliotekininkas – kas svarbesnis? // *Tarp knygų*, 2001, nr. 3, p. 11 – 13.

¹¹ Haycock K. F. Foundations for effective school library media programs. United States of America, 1999. p. 331.

- Suteikti galimybę moksleiviams aktyviai ieškoti žinių;
- Duoti moksleiviams įrankį visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi;
- Suteikti jiems galimybę naudotis naujomis technologijomis reikiamoje situacijoje;
- Tapti mokyklos kultūrinio ir socialinio gyvenimo centro vadybininku;
- Populiarinti mokyklos biblioteką kaip informacijos centrą ir savarankiškai mokytis tinkamą vietą;
- Palaikyti ryšius su kitomis informacijos bei kultūros įstaigomis, galinčiomis teikti informaciją, reikalingą mokymo procesui¹² [9, 14].

Apibendrinant galima teigti, kad mokyklos biblioteka turi tapti viena iš pirmųjų institucijų, mokinėms surasti informaciją ir tinkamai ja naudotis. „Mokyklos bibliotekininkas turi tapti pedagogu ne tik moksleiviams, bet ir mokyklos personalui. Jis turi skatinti mokytojus mokytis taip, kad mokiniai kuo dažniau ir veiksmingiau naudotųsi mokyklos biblioteka“¹³ [10, 3].

1. 3. Mokyklų bibliotekos Lietuvoje

Lietuvoje bibliotekas turi 95 proc. bendrojo lavinimo mokyklų¹⁴ [7, 12]. „Lietuvos švietimo koncepcijoje“ pabrėžiama, jog ugdymo turinys ir procesas įvairaus lygio mokyklose turi padėti ugdyti šiuolaikinį informacijos vartotoją, kelti jo informacinę kultūrą. Siekiant įgyvendinti šį tikslą, labai svarbiais veiksniais tampa informacijos šaltinių kaupimas ir saugojimas įvairiose laikmenose, jų skleidimas ir naudojimas. Šios užduoties – ugdyti informacinius gebėjimus – turi imtis šiuolaikinė mokykla, į kintantį ugdymo procesą įtraukdama pagrindinį mokyklos informacijos šaltinį – biblioteką.

„Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosiose programose keliamas tikslas kryptingai plėsti mokyklos bibliotekos komplektavimą, ieškoti naujų papildomų bibliotekininko darbo su mokytojais ir moksleiviais būdų bei atitinkamai plėsti mokyklų bibliotekininkų kvalifikacijas“ [17]. Lietuvoje bibliotekų kaitą paskatino profiline mokymo įvedimas. Pradėjus įgyvendinti profiline mokymą, Lietuvos vidurinės bei gimnazinės mokyklos pradėjo sparčiai plėsti bibliotekų patalpas, bei jas modernizuoti. Bibliotekos pradeda bendradarbiauti su pedagogais. Pradėtas ugdyti informacinis raštingumas, kaupiami reikalingi vadovėliai savarankiškoms moksleivių studijoms, įvairūs žinynai, enciklopedijos, periodika ir kt. Vykstant profiline mokymo įvedimo procesui, bibliotekininkai peržiūrėjo fondus, įvertino jų būklę bei užsakė trūkstamus vadovėlius, žinynus, enciklopedinius leidinius ir kt. Bibliotekos pradėjo įrenginėti skaityklas, atskiras darbo vietas, pradėta kaupti pedagoginė metodinė literatūra mokytojams, o moksleiviams - profiline mokyklos vadovėlių fondas,

¹² Mozūraitė V. Reikalavimai profesionalui // *Tarp knygų*, 1998, nr. 4, p. 13 – 15.

¹³ Mozūraitė V. Kokia mokyklos bibliotekos ateitis? // *Tarp knygų*, 1997, nr. 5, p. 2 – 6.

¹⁴ Kėvalienė L. Mokyklų bibliotekos sistemos labirinte // *Tarp knygų*, 2004 nr. 6, p. 12 – 14.

informacija, leidžianti mokiniams ir pedagogams suprasti profilinio mokymo tikslus, esmę ir įgyvendinimo būdus; parengti standai, skirti supažindinti su profiliniu mokymu.

Švietimo ir mokslo ministerija praneša, kad „ugdymo procese mokyklų bibliotekos dažniausiai dalyvauja vykdydamos skaitytojų užklausų tenkinimo, konsultavimo pasirenkant fonduose esančią literatūrą funkcijas. Glaudesnis bendradarbiavimas tradiciškai vyksta organizuojant popamokinius renginius ar šventes [18].

Dauguma bibliotekininkų pradėjo derinti savo veiklą su pedagogais: kartu jie aptaria vadovėlių užsakymo, pirkimo bei jų išsaugojimo klausimus. Mokyklos bendruomenė yra nuolat informuojama apie apie mokyklos bibliotekoje esančią programinę, metodinę ir kritinę literatūrą, skelbimų lentose, parodėlėse, mokyklos laikraščiuose pateikiami jos sąrašai, padedama mokiniams ir mokytojams rengtis pamokoms.

Bibliotekininkai pradėjo dalyvauti mokytojų metodiniuose susirinkimuose, kuriuose derina savo veiklą su bibliotekos veikla, pasakoja apie informacinių įgūdžių svarbą, dalyvauja projektinėje veikloje. Pradėtas planuoti bendras darbas kartu su pedagogais. Drauge su bibliotekininku vedamos integruotos pamokos; bibliotekų veikla analizuojama posėdžiuose. „Tačiau vis dar daugelio mokyklų vadovai nepakankamai domisi bibliotekų problemomis. Bibliotekininkai vis dar nėra laikomi lygiaverčiais partneriais planuojant įstaigos veiklą, jos retai dalyvauja pedagogų tarybų posėdžiuose“ [18].

Viena iš naujovių - mokyklose vedamos bibliografinės pamokos. Dažniausiai jas organizuoja bibliotekininkai sus lietuvių kalbos mokytojais. „Tokių pamokų metu moksleiviai supažindinami su biblioteka, jos tvarka, mokomi surasti reikiamą informaciją, ją vertinti, apdoroti, paruošti naują informaciją, mokomi surasti informaciją naudojant bibliotekoje esamas technologijas, sudaromos galimybės praktiškai taikyti informacinius įgūdžius. Dalyje mokyklų veikia bibliotekininkų būreliai. Tokia veikla padeda siekti tvirtesnių bibliografinių žinių“ [18].

Dauguma Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekų, vyresniųjų klasių moksleiviams darbo įgūdžių su rašytiniais informacijos šaltiniais ugdymą, organizuoja individualių konsultacijų metu, todėl šis būdas neretai padeda tik aktyviausiems skaitytojams. Deja, vis dar daugelyje mokyklų kompiuterinės informacijos vartotojo įgūdžius lavina tik informatikos mokytojai. Šiuo metu ne visų bibliotekų darbuotojai gali tai daryti arba nėra techninių galimybių. Pedagogų informaciniai gebėjimai ugdomi mokant juos dirbti kompiuteriu, naudotis kompiuterinėmis programomis bei internetu.

Mokyklos bibliotekos modernizavimas. Bibliotekų modernizavimas vyksta lėtais tempais. Geriau aprūpintos yra miesto arba rajonų centrų mokyklų bibliotekos, o kaimo mokyklų bibliotekų materialinė bazė gerokai prastesnė. Garso, vaizdo ir dauginimo technika aprūpintos dauguma bibliotekų. Bibliotekose kompiuteriai įrengti tik nedaugelyje mokyklų.

Kompiuterinio katalogo, skaitytojų apskaitos ir fondo problemų sprendimas kompiuterio dėka yra daugelio mokyklų bibliotekininkų veiklos perspektyva.

Mokyklų bibliotekų darbuotojai. „Šiuo metu labai aktualus bibliotekininko universalumo klausimas. Pagrindinis uždavinys, keliamas bibliotekininkui, yra gebėti pateikti informaciją. Gerai sutvarkytas fondas, tiksli ir tvarkinga apskaita yra norma, tačiau dar ne darbo pažanga. Bibliotekininkas turi palaikyti ryšį su mokytojais, neatsiriboti nuo mokyklos reikalų. Pagal bendruosius bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekų nuostatus bibliotekininkas yra pedagogų tarybos narys ir gali būti renkamas į mokyklos tarybą. Mokyklų bibliotekininkai kelia kvalifikaciją metodinių užsiėmimų metu, kuriuos organizuoja savivaldybių švietimo skyriai, rajono (miesto) viešosios bibliotekos. Dalis bibliotekininkų lanko šalies mastu organizuojamus seminarus, dalyvauja konferencijose, nors tokių renginių yra labai mažai“ [18].

Projektinė veikla. Kai kurių mokyklų bibliotekos, dalyvavusios šalies projektuose, lėšų negavo, tačiau pagal galimybes stengiasi sukurtus projektus įgyvendinti. Nors daugelis mokyklų nieko ženklaus nelaimėjo, tačiau dalyvavimas kūrybiniame procese joms suteikė naudos. Patirtis, įgyta dalyvaujant Atviros Lietuvos fondo, Švietimo kaitos fondo projektuose, leidžia tobulinti bibliotekų darbo planavimą, siekti išsikeltų tikslų.

Bibliotekos, gavusios finansavimą, papildė fondus nauja literatūra, kompiuteriais, nemokamu internetu ryšiu, modemu, kopijavimo aparatais, spausdintuvais, vaizdo ir garso aparatūra, kompiuteriniais žodynais ir kt.

2. T. LIUBERTIENĖS VIDURINĖ MOKYKLA

T. Liubertienės vidurinė mokykla (toliau LVM) - pirmoji privati vidurinė mokykla nepriklausomoje Lietuvoje, įsteigta 1993 metais. Ji siekia sukurti vaikams psichologiškai sveiką aplinką, tinkamas sąlygas dirbti, ilsėtis ir visapusiškai lavintis [20].

1993 m. T. Liubertienės privati mokykla pradžioje buvo įsteigta tik kaip pradinė mokykla. Tik vėliau 1995 m. oficialiai tapo pagrindine mokykla. 2000 m. LVM tampa pirmąja privačia vidurine mokykla Lietuvoje. 2000 m. birželio 29 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Vilniaus universitetu, kuri būsimiems abiturientams siūlo patobulintą pasirinkto profilio dalykų programą.

LVM dirba aukštos kvalifikacijos pedagogai, taikantys modernius mokymo metodus. Vyksta nuolatinis mokytojų darbas metodiniuose centruose, nuolat organizuojami vidiniai seminarai mokytojams.

Šioje mokykloje mokymo procesas vyksta intensyviai, kūrybingai, tačiau be įtampos. Aukštos kvalifikacijos pedagogų dėka, pamoka yra aiški, įdomi, metodiškai pagrįsta. Čia besimokančių moksleivių krūvis bei užimtumas yra profesionaliai įvertintas ir struktūruotas, o popamokinė veikla – įvairi ir kūrybinga. Ugdymas orientuotas į vaiko galimybes, pasiekiant aukščiausius individualius rezultatus.

Mokykloje taip pat dirba ir kitų sričių specialistai: psichologai, logopedė-defektologė, gydytoja, apsaugos darbuotojai.

Prie pagrindinių ugdymo programų LVM taip pat yra gausus būrelių – užklasinių užsiėmimų pasirinkimas.

Muzika. Moksleiviai gali pasirinkti dainavimo, fortepijono, fleitos ir gitaros pamokas. **Dailės** bei **keramikos** pamokose vaikas pajunta kūrybos džiaugsmą, skatinamos jos pastangos, ugdoma vaiko pasaulėžiūra. **Teatras.** Mokyklinis teatras grįstas laisvu mokinių pasirinkimu – aukojant savo laiką po pamokų keliskart per savaitę. Pasitelkiant įvairias edukacinio teatro metodikas, mokiniai turi galimybę susipažinti su teatro kalbos elementais, žanrais, stiliais bei ugdomi gebėjimai praktiškai taikyti įgytas žinias.

LVM taip pat gausus **užsienio kalbų** pasirinkimas. Be valstybinės lietuvių kalbos, yra privalomos dar trys užsienio kalbos. Anglų kalba yra privaloma pasirinkti visiems, o rusų, vokiečių, prancūzų, ispanų bei italų kalbos yra pasirenkamos laisvai. Kasmet organizuojama užsienio kalbų savaitė, kurios metu moksleiviai organizuoja skirtingų šalių tradicinių patiekalų mugę, susipažįsta su kitų kalbų kultūra, papročiais bei tradicijomis.

Šachmatai – mokykloje dėstomi kaip bendrojo lavinimo dalykas trečiose – šeštose klasėse. **Sportas** – LVM dar neturi savo sporto salės, tad vyresniųjų pakopų moksleiviai, kūno kultūros pamokų metu yra vežami į Šarūno Marčiulionio krepšinio mokyklą. Sporto mokykloje vaikai žaidžia krepšinį, salės futbolą, kvadratą, bei įvairius judriuosius žaidimus. O mažųjų, priešmokyklinė bei pradinės pakopos moksleiviai sportuoja mažojoje LVM salėje ir dalyvauja choreografijos pamokose.

Darbo laikas. Vienas iš privačios mokyklos privalumų būtų moksleivių tėvams patogus mokyklos darbo laikas. Mokiniai mokykloje gali būti nuo 7.00 iki 18.00 val., o reikalui esant ir ilgiau. Pamokų pradžia – 8 val. Po pamokų vyksta pamokų ruošą. Mokiniai mokomi atlikti visą darbą mokykloje, o namuose ilsėtis. Reikėtų paminėti, kad LVM mokosi turtingų, tačiau skirtingus visuomenės sluoksnius užimančių tėvų vaikai. Todėl moksleivių tėvai yra užtikrinti, kad jų vaikų užimtumu bus pasirūpinta visą darbo dieną.

LVM moksleivių pakopos yra klasifikuojamos kaip ir visose Lietuvos bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose.

LVM pakopos klasifikuojamos taip:

- Mažųjų pakopa (nuo 3m. iki 4,5 m.);
- Priešmokyklinė pakopa (nuo 5 m. iki 7 m.);
- Pradinė pakopa (1- 5 klasės);
- Vidurinioji pakopa (6 - 8 klasės);
- Gimnazinė pakopa (9 - 12 klasės).

Mažųjų pakopoje stiprinami ir skatinami savarankiškumo ir bendravimo įgūdžiai. Šalia bendrosios programos papildomai mokoma: anglų šnekamosios kalbos, choreografijos, sportinių žaidimų, vaidybos, keramikos. Auklėtojos nuolat konsultuojasi su gydytoja, mokyklos psichologe, logopede ir tėvais dėl vaikų ugdymo, maitinimo ir kitais svarbiais klausimais.

Priešmokyklinėje pakopoje kuriama mokymosi motyvacija bei įtvirtinama pasiekimų orientacija ir pasitikėjimas savimi. Toliau mokomi pagrindinių ir papildomų dalykų (anglų šnekamoji kalba, grojimas, choreografija, gimnastika, sportiniai žaidimai, vaidyba, keramika). Vaikas visapusiškai socializuojasi ir pasirengia 1 klasei. Grupėje dirba vienu metu dvi auklėtojos. Anglų šnekamąją kalbą, choreografiją, gimnastiką, sportinius žaidimus, keramiką dėsto dalykininkai.

Pradinėje pakopoje ugdoma visapusiška asmenybė bei vaiko gabumai. Intensyviai mokomasi anglų rašomosios ir šnekamosios kalbos, sportuojama (choreografija, sportiniai žaidimai, rytų kovos menai), mokomasi dirbti kompiuteriu. Vyksta šachmatų (loginio mąstymo), individualūs muzikinės instrumentikos užsiėmimai. Namų darbų ruoša vyksta mokykloje kartu su mokytojais.

Pagrindinėje pakopoje didžiausias dėmesys skiriamas šiuolaikinių kalbų ir realinės pakraipos dalykų mokymui. Pasirenkama II-oji ir III-ioji užsienio kalbos (anglų, vokiečių, prancūzų, rusų, ispanų, italų). Užsiėmimai vyksta nedidelėse grupėse, orientuojamasi į kiekvieno vaiko sugebėjimus ir individualų darbą. Su kiekvienu mokiniu dirbama tiek, kiek jam reikia. Vyksta ugdymo individualizavimas ir diferencijavimas atsižvelgiant į mokinių siekius, polinkius ir gebėjimus, sudarant jiems galimybes planuoti profesinę karjerą, pasirinkti mokymosi kryptį atitinkančius dalykus ir skirtingus jų kursus. Moksleivius ir jų tėvus konsultuoja karjeros specialistai.

Gimnazinėje pakopoje moksleiviai mokosi ekonomikos anglų kalba, vyksta Verslo ir karjeros klubo užsiėmimai, debatų klubo užsiėmimai. Nuo 2006 m. šioje pakopoje integruojamos pamokos anglų kalba pagal Europos bakalaurato programą. Taip pat dėstomi specialūs aukštieji moduliai. Organizuojamos moksleivių mainų programos, bendradarbiaujama su Lietuvos bei užsienio universitetais, studentais, verslininkais.

Mokymo patirtis. Mokinių mokymas mokykloje suprantamas kaip aktyvus vaiko darbas įsimeriant įvairią mokytojo pasiūlytą medžiagą. Mokydamiesi įvairiais metodais, mokiniai nepajunta nuovargio, monotonijos, sėkmingai mokosi. Siekiama rasti aiškų kelią, kaip efektyviau perteikti dėstomąją medžiagą, kokių įgūdžių lavinimui skirti didesnę dėmesį. Pedagogų siekis – nuolat jausti modernaus gyvenimo ritmą ir visas naujoves perteikti mokiniams.

Mokinių priežiūros patirtis. Mokykloje vaiko fizinį ir psichinį vystymąsi stebi ir esant reikalui koreguoja medikai, logopedai, psichologai. Mokykloje atliekami vaiko intelekto tyrimai, įvertinami vaiko gebėjimai įvairiose srityse. Tai padeda vaikui efektyviai mokytis, pasirinkti profesiją. Tėvams atsiranda galimybės formuluoti realesnius reikalavimus vaikui, mokytojams lengviau parinkti efektyviausius mokymo būdus. Siekiant pagerinti mokymosi kokybę, vyresnėse klasėse atliekami kiekvieno dalyko mokymosi efektyvumo tyrimai. Jie parodo, ar moksleiviai yra patenkinti mokymo mokykloje kokybe ir mokymosi klimatu klasėje.

Daug dėmesio skiriama bendravimui su tėvais, nes tik bendros mokytojų kolektyvo, moksleivių ir jų tėvų pastangos gali duoti gerų mokymosi ir auklėjimo rezultatų. Susitikimų (2-3

kartai per metus) metu tėvai supažindinami su vaiko laimėjimais bei platesniame kontekste analizuojamos aktualios vaiko vystymosi ir auklėjimo temos.

LVM vizija – sėkmingas, laimingas žmogus, tvirta šeima, gera mokykla yra valstybės tvirti pamatai. Kiekviena šeima, kiekviena tauta visas viltis deda į vaikus, nes jie – ateities kūrėjai.

Apibendrinant galima teigti, kad LVM, siekdama užtikrinti mokslo kokybę, kelia sau aukštus tikslus bei reikalavimus. Šioje mokykloje moksleivio veikla yra susijusi su realiu gyvenimu, todėl žinios yra geriau ir lengviau priimamos, didėja vaikų motyvacija mokytis. Čia vaikams yra lengviau bendrauti ir bendradarbiauti, lanksčiau ir kūrybiškai mąstyti, būti aktyviais, nebijoti pokyčių, prisiimti atsakomybę už savo veiksmus, siekti užsibrėžtų tikslų bei tapti visapusiška ir save realizuojančia asmenybe.

2.1. T. Liubertienės vidurinės mokyklos biblioteka

Nors LVM gyvuoja jau 15 metų, tačiau jos biblioteka buvo įkurta tik 2006 metais (atėjus dirbti į mokyklą šio darbo autorei). Mokyklos biblioteka turėtų būti tvarkoma laikantis aiškiai apibrėžtos politikos, tačiau šiuo metu biblioteka yra dar tik kuriama. Ji turėtų atspindėti mokyklos tikslus ir siekius, tačiau kol kas mokyklos poreikius tenkina tik iš dalies.

Privati mokykla yra tokia mokykla, kuri nėra išlaikoma iš valstybės lėšų ar savivaldybės institucijų biudžeto, tačiau mokinio krepšelis yra gaunamas visas pagal besimokančių mokinių skaičių. Praktiškai mokyklos biblioteka iš mokinio krepšelio lėšų negauna.

Mokyklos bibliotekoje vartotojai yra skirstomi taip:

- Priešmokyklinė pakopa (nuo 5 m. iki 7 m.)
- Pradinė pakopa (1- 5 klasės)
- Vidurinioji pakopa (6 - 8 klasės)
- Gimnazinė pakopa (9 - 12 klasės)
- Mokytojai
- Administracija

Teikiamos paslaugos:

- Leidinių išdavimas;
- Interneto paslaugos;
- Galimybė naudotis 3 kompiuteriais;
- Pagalba pamokų ruošoje;
- Popamokinė veikla.

Moksleiviai. LVM mokosi 303 moksleiviai (iš jų 274 1 – 12 klasių moksleiviai, 29 – mažųjų ir priešmokyklinės pakopos vaikai) ir dirba 40 pedagogų, 25 aptarnaujančio personalo darbuotojai (apsauga, švaros įmonės darbuotojai, kavinės darbuotojai, medikai ir t.t.) Likusi bibliotekos lankytojų dalis yra esamų moksleivių tėvai bei buvę mokyklos moksleiviai.

Darbo laikas. LVM mokykloje bibliotekos darbo laikas 9 – 17 val. Mokyklos vadovybė nusprendė, kad toks darbo laikas yra tinkamas. Tačiau dalis moksleivių bei mokytojų yra nepatenkinti tokiu bibliotekos darbo laiku. Jiems būtų patogiau, jog biblioteka savo darbą pradėtų prieš pamokas nuo 7.30 val. arba bent jau nuo 8 val. ryto.

2.2 Mokyklos bibliotekos SWOT analizė

SWOT analizė buvo atlikta siekiant įvertinti LVM bibliotekos darbą, rasti pranašumus ir galimybes bei išvelgti trūkumus ir pavojus.

PAVADINIMAS	KRITERIJAI
<i>PRANAŠUMAI</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Privati mokykla; ✓ Geras vardas; ✓ Naujas, šiuolaikiškas bei patrauklus interjeras; ✓ Gera reklama; ✓ Internetas; ✓ Papomokinė veikla;
<i>TRŪKUMAI</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Jokio finansavimo fondo komplektavimui. Net iš mokinio krepšelio neskiriama tam lėšų; ✓ Mokyklos vadovybės abejingumas; ✓ Prasta strateginė vieta. Biblioteka yra ketvirtame mokyklos aukšte, mažiausiai pakopai yra draudžiama eiti į biblioteką; ✓ Nėra jokios motyvacijos kurti kažką naujo; ✓ Nėra jokio bendradarbiavimo tarp mokytojų ir bibliotekos; ✓ Nėra jokios bibliotekininkystės sistemos; ✓ Nėra TBA; ✓ Nėra kopijavimo aparato; ✓ Nėra spausdintuvo; ✓ Nėra skenavimo aparato. ✓ Bibliotekai negalint suteikti reikiamų leidinių bei informacijos, prastėja lankomumas; ✓ Nėra misijos, vizijos, tikslų bei keliamų uždavinių.
<i>GALIMYBĖS</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Keisti mokyklos vadovybės bei mokytojų požiūrį į biblioteką; ✓ Skirti finansavimą; ✓ Naujo fondo formavimas, vadovėlių atnaujinimas; ✓ Nauji kompiuteriai;

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Informacijos ir laisvalaikio centro kūrimas.
<i>PAVOJAI</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Vaikai nepažins bibliotekos, ja nesidomės; ✓ Neturės jokių informacinių gebėjimo įgūdžių; ✓ Mokiniai negaus reikiamos literatūros - suprastės mokymosi kokybė.

LVM biblioteka finansuojama tik iš mokyklos lėšų. Vadovėliams atnaujinti lėšų skiriama tiek kiek reikia, tačiau grožinei, užklasinei, pažintinei, mokslinei, metodinei literatūrai bei periodikai skiriama lėšų minimaliai.

Nuo 2006 m. spalio mėnesio iki 2008 metų rugsėjo mėnesio grožinei literatūrai buvo skirta 2000 litų ir 800 litų – interneto ryšiui įvesti.

IFLA/UNESCO gairės mokyklų bibliotekoms¹⁵ rekomenduoja, kad „siekiant įkurti mokyklos biblioteką, vadovybė turi nuolatos kontroliuoti paslaugų teikimą, užtikrindama, kad pasirinktą strategiją būtų įgyvendinami apibrėžti tikslai. Norint nustatyti tendencijas, periodiškai turėtų būti atliekami statistiniai tyrimai. Kasmetinis vertinimas turėtų atspindėti visas pagrindines plano sritis“ [5, 8].

IFLA/UNESCO gairėse mokyklų bibliotekoms¹⁶ nurodoma, jog didelę mokyklos bibliotekos reikšmę švietimui turėtų atitikti gera bibliotekos strateginė vieta (centrinė vieta, kuri būtų prieinama kiekvienam).

LVM biblioteka yra labai nepatogioje mokyklos vietoje – ketvirtame pastato aukšte. Mažųjų pakopa (nuo 3 m. iki 4,5 m.), priešmokyklinė pakopa (nuo 5 m. iki 7 m.) bei 1 – 2 klasių moksleiviai net nežino, kad mokykloje yra biblioteka, nes pagal mokyklos taisykles, be suaugusiųjų priežiūros, šių pakopų moksleiviai negali vieni vaikščioti po mokyklą bei lipti laiptais. Jų klasės auklėtojai bei mokytojai nepalydi iki bibliotekos. Mažieji mokyklos moksleiviai bibliotekoje apsilanko labai retai t. y. 3 – 4 kartus per metus. Vienos pamokos metu jie gražina perskaitytus leidinius ir pasiima naujus. Per 45 minutes tikrai neįmanoma išklausti visos klasės nuomos apie perskaitytas knygas bei jas aptarti, išklausti vaikų poreikius. Nors jie išreiškia didžiulį norą kasdien lankytis bibliotekoje, pasiimti norimų knygų į namus, skaityti vietoje vaikiškus žurnalus, naudotis internetu, tačiau mokyklos vadovybė į tai neatsižvelgia. Jų nuomone, tai nėra svarbu. Taip pat naujai atvykę moksleiviai, jų tėveliai bei mokytojai sunkiai randa bibliotekos buvimo vietą.

„Mokyklos bibliotekos patalpų suplanavimas labai svarbus paslaugų kokybei. Modernus, estetiškas bei jaukus interjeras gali sukurti bibliotekoje jaukią atmosferą bei tuo pačiu skatinti

¹⁵ IFLA/UNESCO gairės mokyklų bibliotekoms / iš anglų kalbos vertė Donata Andriuškevičienė. – Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2004. – 44 p.

¹⁶ IFLA/UNESCO gairės mokyklų bibliotekoms / iš anglų kalbos vertė Donata Andriuškevičienė. – Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2004. – 44 p.

mokyklos bendruomenę praleisti čia daugiau laiko“¹⁷ [16, 24]. LVM bibliotekos patalpos yra šviesios, erdvios ir modernios. Tačiau baldai yra visiškai nepritaikyti bibliotekai bei jos lankytojams. Knygų lentynos yra gražios bei modernios, tačiau visiškai nepritaikytos žemesniųjų pakopų moksleiviams. Nors stengiamasi suformuoti knygų fondo išdėstymą taip, kad kiekvienam skaitytojui ar lankytojui jis būtų pasiekiamas, tačiau ne kiekvienam pavyksta savarankiškai pasiimti norimą leidinį. Be to, jos nuolat juda ir kelia grėsmę ką nors sužeisti.

LVM mokyklos bibliotekos bendras plotas yra 90 m². Mokyklai, kurioje mokosi vos 300 vaikų, patalpos tikrai nėra mažos. Teisingai išnaudojant kiekvieną bibliotekos kvadratinį metrą, galima sukurti modernią bei jaukią aplinką. Nors kelios darbo vietos bibliotekoje turėtų būti izoliuotos nuo išorės triukšmo, kad lankytojai galėtų nieko netrukdomi pasirengti pamokoms. Neformalių skaitymo zonų plotas, kuris turi būti skirtas knygoms bei periodikai, skatinančioms raštingumą yra neatskirtas nuo visos erdvės. LVM bibliotekos erdvė yra vientisa. Knygų fondai, skaitykla, darbo vietos, kompiuteriai, bibliotekininkės darbo vieta yra toje pačioje erdvėje. Dažnai moksleiviai bei mokytojai, girdėdami išorinį triukšmą, negali susikaupti ir tinkamai pasirengti pamokoms. Tokiu atveju, moksleiviai mieliau renkasi mokyklos koridorių nei biblioteką.

Mokymosi patalpose turi būti vietos mažoms, didelėms grupėms bei visai klasei. Neretai atsitinka taip, kad vienu metu, prie tų pačių darbo vietų vyksta individualus darbas, klasės pamoka – darbas grupėse ar net mokytojų susirinkimas. Vaikai pradeda blaškytis, negali susikaupti. Kyla didžiulis sambrūzdis. Tada mokymosi procesas tampa nekokybišku.

Galima daryti išvadą, kad esant tokioms sąlygoms, būtų gerai bibliotekos erdvę atskirti bent knygų lentynomis.

Mokyklos biblioteka atlieka informacijos vartų funkciją šiuolaikinėje informacinėje visuomenėje. Todėl ji turi teikti laisvą prieigą prie visos reikalingos elektroninės, kompiuterinės, garso ir vaizdo įrangos.

IFLA /UNESCO gairės mokyklų bibliotekoms¹⁸ rekomenduoja tokią įrangą :

- Kompiuterizuotas darbo vietas su interneto prieiga;
- Kompiuterizuotų vietų baldai turėtų būti pritaikyti skirtingo ūgio vartotojams;
- CD – ROM'ų skaitytuvus;
- Vaizdo ir garso skaitytuvus;
- Kompiuterinę įrangą, specialiai pritaikytą vartotojams, turintiems regos ar kitokią negalią [5, 15].

LVM biblioteka turi tik 3 labai senus ir nusidėvėjusius kompiuterius su interneto ryšiu. Žinoma, tokio kompiuterių skaičiaus mokyklos bendruomenei nepakanka. Mokyklos biblioteka

---

¹⁷ Library file: Making a success of the school library. Dublin: Library Association of Ireland, 1999. p. 107.

¹⁸ IFLA /UNESCO gairės mokyklų bibliotekoms / iš anglų kalbos vertė Donata Andriuškevičienė. – Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2004. – 44 p.

neturi spausdintuvo, kopijavimo aparato, skenerio, vaizdo ir garso aparatūros. Esant tokiai prastai materialiniai bazei labai nukenčia mokymosi kokybė. Mokyklos vienas iš siekiamų tikslų yra, kad moksleiviai namų ruošą atliktų būdami mokykloje, o grįžę į namus, galėtų ilsėtis. Tačiau nesant reikiamai aparatūrai, jie priversti daugelį darbų atlikti namuose.

Fondai. LVM bibliotekos fondas labai menkas. Mokyklos vadovėliai yra nuolat atnaujinami. Nė vienas mokinys nestokoja vadovėlių. Tačiau lygiai taip pat lentynose yra saugomi nusidėvėję, moraliai pasenę vadovėliai, kurių mokyklos vadovybė neleidžia nurašyti, kad lentynos neatrodytų tuščios.

Pagrindinį LVM bibliotekos fondą sudaro tik vadovėliai ir grožinė literatūra. Bibliotekoje visiškai nėra metodinės, psichologinės literatūros pedagogams bei kitiems mokyklos darbuotojams. Labai trūksta moksleiviams grožinės privalomos, mokslo populiarios literatūros, žodynų, įvairių žinybų, enciklopedijų, dokumentinių filmų skirtų ne tik pamokos įvairovei, bet ir įgyvendinat įvairias prevencines programas.

Be to, mokyklos biblioteka turėtų įsigyti laisvalaikio tikslams skirtos medžiagos, tokios kaip populiarūs romanai, muzikos įrašai, kompaktinės vaizdo plokštelės, žurnalai, plakatai bei kt. Šios rūšies medžiaga turėtų būti atrenkama kartu su moksleiviais, siekiant užtikrinti, jų interesus ir kultūrą. „Jei mokyklos biblioteka nori egzistuoti kaip informacijos centras, jos fondas turi būti funkcionalus“¹⁹ [12, 2].

LVM bibliotekos fondas nebuvo sutvarkytas pagal UDK. Tiesiog lentynose buvo talpinami vadovėliai, o grožinė literatūra buvo talpinama kartu su šakine.

Biblioteka neturi nei kortelinio, nei kompiuterinio katalogų, kartotekų. Atsižvelgiant į tai, kad mokyklos biblioteka yra labai maža, mokyklos vadovybė nusprendė, kad jis nėra būtinas. Bibliotekos darbuotoja atsimena fondo sudėtį mintinai, tačiau, nesant jokio katalogo, moksleiviai taip ir neišmoks vykdyti informacinės paieškos kataloge. Vėliau, baigus mokyklą ir įstojus į aukštąsias mokyklas, jie nemokės naudotis paieškos sistemomis. Nuo 2006 metų pradėjus dirbti bibliotekoje šio darbo autorei, nebuvo tikslinga sudarinėti kortelinio katalogo, nes jau buvo atsiradusi Mokyklų bibliotekų informacinė sistema MOBIS. Mokyklos vadovybė suteikė galimybę baigti bibliotekininkei MOBIS kursų ir įsigyti šią programą, tačiau per du metus taip ir nesuteikė galimybės šios programos įdiegti, nes manė, jog tai nėra svarbu.

Vadovėlių fondo apskaita. Iki 2006 metų bibliotekoje nebuvo vykdoma jokia leidinių gavimo apskaita. Darbo autorei pradėjus dirbti bibliotekoje leidinių gavimo apskaita buvo pradėta vykdyti tik nuo 2006 metų. Mokykliniai vadovėliai sudaro savarankišką mokyklos bibliotekos fondo dalį. Jie saugomi, bei jų apskaita turi būti tvarkoma atskirai nuo viso fondo. Mokyklinių vadovėlių fondą sudaro visi vadovėliai, įrašyti į galimų naudoti vadovėlių sąrašus, chrestomatijos, skaitiniai,

---

¹⁹ Mozūraitė V. Mokyklos biblioteka ar mokyklos informacijos centras? // *Tarp knygu*, 2001, nr. 4, p. 1 – 3.

uždavinių ir pratimų rinkiniai bei kiti Švietimo ir mokslo ministerijos rekomenduoti leidiniai, naudojami kaip vadovėliai. Tik nuo 2006 metų vadovėliai buvo pradėti komplektuoti vadovaujantis Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintais naudoti „Galiojančiais bendrojo lavinimo dalykų vadovėlių sąrašais“ mokyklose.

Bibliotekoje buvo pradėta vesti individuali ir visuminė vadovėlių apskaita. Apskaitos dokumentai yra šie: „Vadovėlių fondo visuminės apskaitos knyga“, „Vadovėlių fondo apskaitos kortelė“. Iki 2006 metų LVM bibliotekoje nebuvo nei „Vadovėlių išdavimo – grąžinimo lapo“, nei „skaitytojų formuliarių“. Biblioteka turėjo savo patalpas, tačiau visuomet būdavo užrakinta. Norėdami pasiimti knygas, mokytojai patys atsirakindavo bibliotekos duris, ir nieko neužrašydami, pasiimdavo jiems reikiamus leidinius bei išdalindavo moksleiviams klasėse.

Vadovėlių fondo apskaita turėtų parodyti fondo apimtį, sudėtį ir pakitimus : gavimą, nurašymą ir judėjimą, tačiau, nesant reikiamų dokumentų, labai sunku nurodyti konkrečius skaičius.

Vadovėlių fondo išdavimas – grąžinimas. Paprastai Lietuvoje valstybinėse bendrojo lavinimo mokyklose, mokslo metų pradžioje ir per visus metus vadovėliai išduodami tik dalykų mokytojams, kurie išdalina juos moksleiviams. Tačiau LVM mokyklos bibliotekininkė, norėdama paskatinti moksleivius dažniau lankytis mokyklos bibliotekoje, pasitarusi su mokyklos vadovybe, nusprendė vadovėlius išduoti tik pradinės (1- 5 klasės) ir vidurinėsios pakopos (6 - 8 klasės) klasės auklėtojams, kurie išdalindavo vadovėlius klasėse. O gimnazinė pakopa t.y. 9 - 12 klasės pasiimdavo vadovėlius individualiai.

Šis bandymas visiškai pasiteisino. Žinoma, bibliotekai darbo padaugėjo, tačiau dalykininkų mokytojams bei klasių auklėtojams tai labai palengvino darbą.

Iki šiol moksleiviai neatsakė už pamestus ar suniokotus vadovėlius. Jie nejautė jokios atsakomybės. Vadovėliai bei kiti leidiniai buvo nesaugomi, nuolat pametami ir negrąžinami. Kasmet tekdavo pirkti naujus vadovėlius. Pasiteisinus naujajai tvarkai bibliotekoje, kiekvienas moksleivis privalo atlyginti žalą už pamestą ar kitaip suniokotą vadovėlį bibliotekai. Moksleivis baigdamas mokyklą ar tiesiog norėdamas pereiti į kitą mokyklą privalo atsiskaityti su biblioteka, kitaip jis negaus brandos atestato ar savo asmens bylos.

Skatinant materialinę ir moralinę atsakomybę už pamestus leidinius, pasikeitė moksleivių lankomumas bei požiūris į biblioteką. Dauguma vyresniųjų klasių moksleivių net nežinojo kam reikalinga biblioteka ir kur ji yra. Norėdami gauti vadovėlius, moksleiviai privalėjo apsilankyti bibliotekoje. Tai paskatino jų domėjimąsi biblioteka, norą joje apsilankyti dažniau. Moksleiviai pradėjo domėtis bibliotekos teikiamomis paslaugomis bei teirautis apie turimus leidinius, kurie galėtų palengvinti jų mokymosi procesą. Greičiau nei per pusmetį biblioteka tapo viena lankomiausių mokyklos vietų. Tačiau, nesant reikiamos literatūros, susidomėjimas biblioteka labai greitai atslūgo. Laikui bėgant biblioteka tapo „draugų susibūrimo“ vieta.

Norint pritraukti kitą skaitytojų ir lankytojų grupę – mokyklos mokytojus bei administraciją, buvo nuolat gaminamos skrajutės, kurios informuodavo apie naujai gaunamus informacinius leidinius bei literatūrą. Informacinės skrajutės būdavo įdedamos kiekvienam pedagogui individualiai į taip vadinamus „mokytojų skyrelius“. 2006 m. mokyklos vadovybė leido prenumeruoti įvairius periodinius leidinius, tokius kaip „Dialogas“, „Žvirblių takas“, „Gimtasis žodis“, „Veidas“, „Psichologija tau“ ir daugelį kitų profesinių ir pramoginių žurnalų. Nors bibliotekoje labai trūko mokomosios bei metodinės literatūros, tačiau mokytojai dažniau pradėjo lankytis bibliotekoje. 2007 m. mokyklos vadovybei nusprendus nebeprenumeruoti jokių leidinių, pedagogų lankomumas ženkliai sumažėjo.

Taip pat LVM mokosi turintys regos, klausos ir įvairią negalią turintys vaikai. Tai parodo, jog mokyklos bibliotekos fonde privalo būti ir su negalia dirbantiems pedagogams metodinės, specifinės literatūros logopedams, psichologams, medicinos darbuotojams ir kt.

Mokyklos mokytojai pradėjo prašyti bibliotekininkės pagalbos rengiantis pamokoms, dalyvaujant įvairiuose projektuose, organizuojant renginius, leidžiant mokyklos žurnalą „Mokykla.lt“.

Bibliotekininkė informuota pedagogų, ir jau žinodama pamokos ar projekto temą, tam pasiruošdavo. Bibliotekos darbuotoja, norėdama padėti mažiesiems bibliotekos lankytojams, tinkamai pasiruošti pamokoms, skolindavosi literatūros iš viešųjų Vilniaus miesto bibliotekų, mokydavo vaikus ieškoti reikiamos informacijos internete, bei ją tinkamai pasirinkti. O vyresniųjų klasių moksleivius bei mokytojus, atlikdama paiešką LIBIS kataloge, nukreipdavo reikiamos informacijos ieškoti į kitas Vilniaus miesto bibliotekas, kiekvienam tinkančią pagal gyvenimo vietą. Ilgainiui esant tokiai situacijai mokyklos bibliotekoje, moksleiviai bei pedagogai išmoko prašyti pagalbos iš anksto, kad bibliotekininkei užtektų laiko pasiruošti.

Reikėtų pabrėžti, kad likusi bibliotekos fondo dalis: grožinė literatūra, mokslo populiarioji, žodynai, žinynai, enciklopedijos ir kt. - yra per keletą metų sukomplektuotas iš moksleivių, jų tėvelių bei mokytojų dovanų organizuojant įvairias akcijas, tokias kaip „Padovanok mokyklos bibliotekai knygą“, „Tarptautinė vaikų knygos diena“, „Pasaulinė knygos ir autorinių teisių diena“. Mokyklos bibliotekininkė paskatino mokyklos abiturientus per „Paskutiniojo skambučio“ šventę mokyklai dovanoti po knygą. Leidinių sąrašas buvo sudaromas iš anksto kartu pasitarus su abiturientais. Visi jau antrus metus iš eilės, šventės metu, dovanuoja bibliotekai po knygą, ir tai tapo gražia mokyklos tradicija bei suteikė galimybę tomis knygomis naudotis ateinančioms mokyklos kartoms.

Esant tokiam kukliam mokyklos bibliotekos fondui, vis tik pavyko sudominti ir paskatinti mokyklos bendruomenę lankytis bibliotekoje ir nors maža dalimi prisidėti prie ugdymo proceso.

3. PRAKTINIS T. LIUBERTIENĖS VIDURINĖS MOKYKLOS BIBLIOTEKOS VEIKLOS TYRIMAS

Siekiant išsiaiškinti, ar T. Liubertienės vidurinėje mokykloje naujai sukurta biblioteka tenkina moksleivių ir mokytojų poreikius, buvo atliktas tyrimas – anketinė mokytojų ir vyresniųjų klasių moksleivių apklausa. Sudarant anketas buvo atsižvelgta į tai, kad mokyklos bibliotekos veiklos pagrindas – teikiamos paslaugos ir ar gerai sukomplektuotas fondas, kuriame nesunku atlikti paiešką. Taip pat atsižvelgta į tai, jog šie moksleiviai pirmus kelerius savo mokymosi metus mokykloje neturėjo bibliotekos, todėl daugelio iš jų įgūdžiai naudotis bibliotekos paslaugomis yra menki. Atsižvelgta ir į tai, jog mokyklos bibliotekoje tėra keli kompiuteriai, kurie negali patenkinti visų norinčių jais pasinaudoti, pageidavimų.

Tyrimo tikslui pasiekti buvo sudarytos anketos iš 16 uždarų bei atvirų klausimų [žr. 1 ir 2 priedus]. Klausimais buvo siekiama iširti moksleivių bei mokyklos darbuotojų lankomumą, jo dažnumą bei interesus.

Tyrimo dalyvavo 106 gimnazinės pakopos – 9 - 12 klasių moksleiviai: 37 devintaklasiai, 22 dešimtos klasės, 27 vienuoliktos klasės ir 20 dvyliktos klasės moksleivių. Taip pat tyrimo metu buvo apklausta 50 mokyklos darbuotojų: 41 mokytojas, 2 direktorės pavaduotojai, 3 administracijos darbuotojai, psichologė, medicinos sesuo, apsaugos darbuotojas bei valytoja.

3. 1. Tyrimo rezultatų analizė

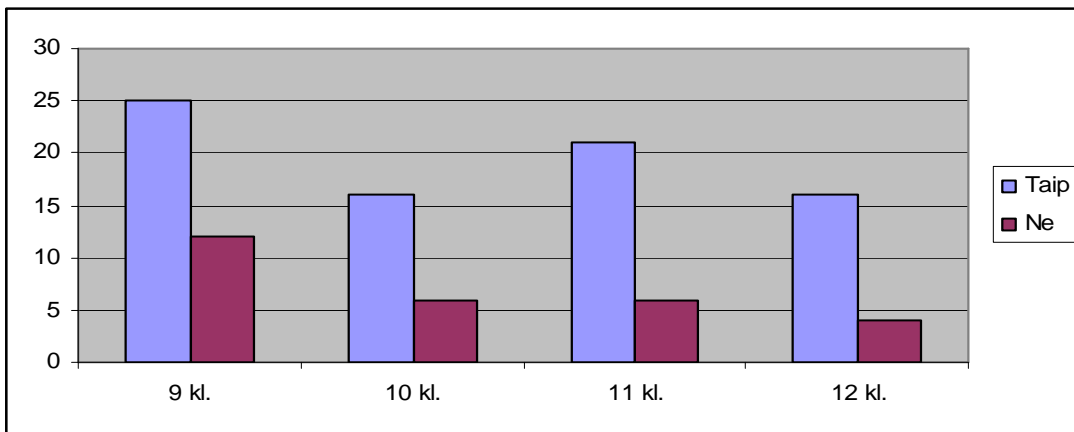
3. 1. 1. Moksleivių apklausos rezultatų analizė

Klausimyną sudarė kelios grupės klausimų, kuriais siekiama išsiaiškinti lankymosi/ nesilankymo bibliotekoje tikslus; potencialių skaitytojų bibliotekos poreikius ir lūkesčius, skaitytojų nuomonę apie bibliotekos veiklos gerinimą, kuris įtakotų geresnį jos lankomumą.

Atsakymų į uždaruosius klausimus dinamika yra pateikta diagramose, o atviri klausimai – komentuojami tekste.

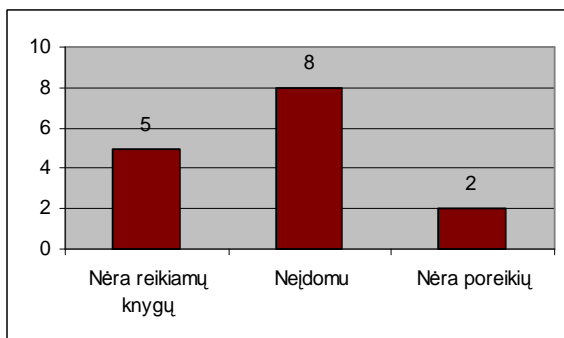
Į pirmąjį klausimą „Ar Jūs lankotės mokyklos bibliotekoje?“ 87 proc. devintaklasių, 84 proc. dešimtaklasių, 78 proc. vienuokliktaklasių ir 80 proc. dvyliktaklasių atsakė teigiamai. Taigi, daugiausiai nesilankančių bibliotekoje yra vienuoliktokų (20 proc.). Plačiau žr. 1 diagramą.

1 diagrama. Bibliotekos lankomumas

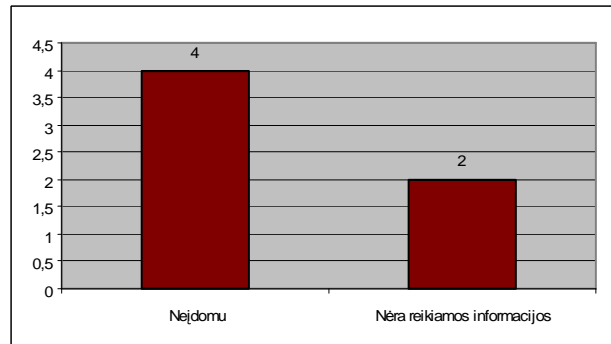

Visų klasių respondentai, kurie atsakė neigiamai, nurodo tokias nesilankymo priežastis (žr. 2, 3, 4, 5 diagramas):

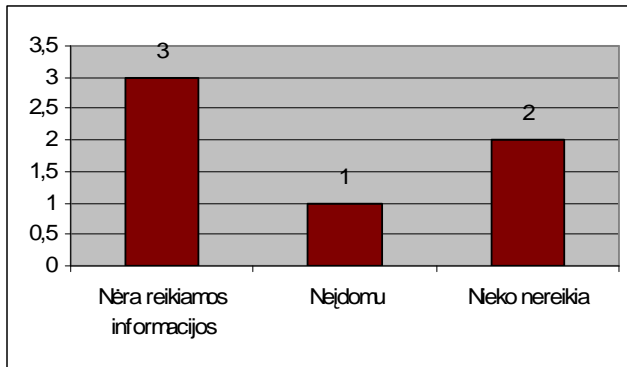
2 diagrama. 9 klasės moksleivių nesilankymo bibliotekoje priežastys

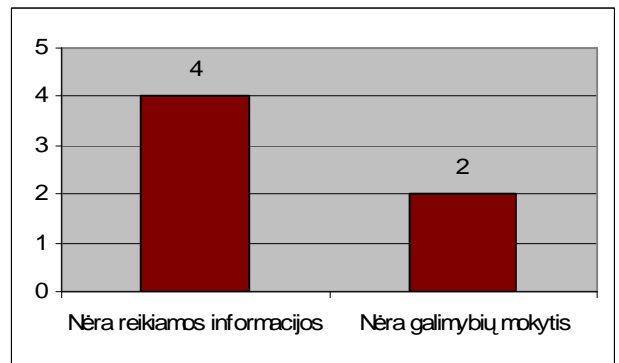
3 diagrama. 10 klasės moksleivių nesilankymo bibliotekoje priežastys

4 diagrama. 11 klasės moksleivių nesilankymo bibliotekoje priežastys

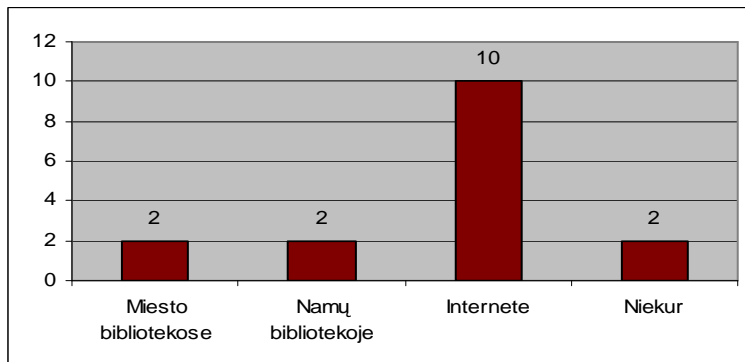

5 diagrama. 12 klasės moksleivių nesilankymo bibliotekoje priežastys

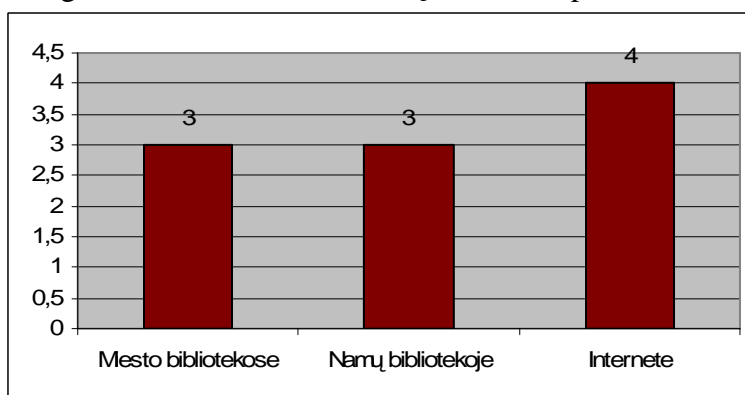

I atvirąjį 3 klausimą „Iš kur gaunate literatūrą darbui“, atsakė 12 devintaklasių. Jie nurodė net po kelias skirtingas nesilankymo priežastis, dažniausia jų – internetas. (žr. 6 diagramą). 10 dešimtaklasių, nerasdami informacijos, ieško jos internete. Trečdalis šių mokinių renkasi miesto ir namų bibliotekas (žr. 7 diagramą). 22 proc. dešimtaklasių informacijos ieško internete, po 15 proc. pasisako už paiešką miesto bibliotekose bei internete. 7 proc. šių mokinių, neradę mokyklos bibliotekoje reikiamos informacijos, kreipiasi į draugus (žr. 8 diagramą). 14 dvyliktaklasių kaip lygiaverčius informacijos šaltinius renkasi internetą (20 proc.), namų (20 proc.) ir miesto (20 proc.) bibliotekas arba skolinasi iš draugų (10 proc.) (žr. diagramą nr. 9).

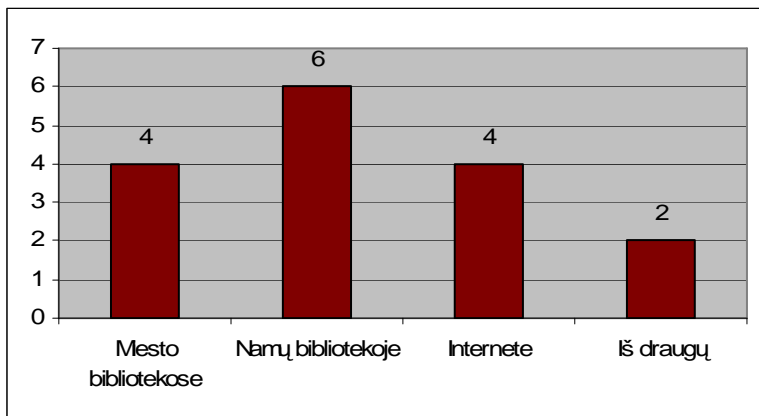
6 diagrama. 9 klasės moksleivių literatūros paieška

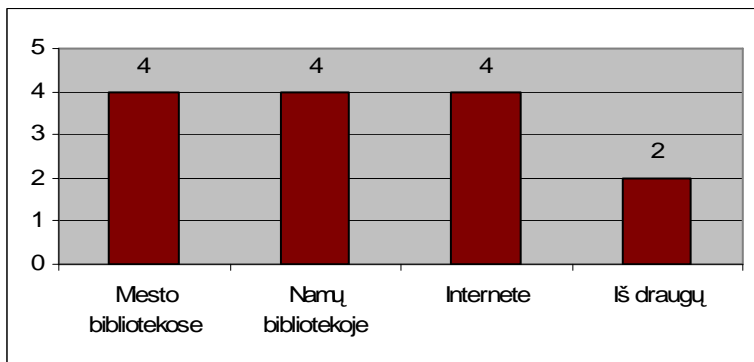
7 diagrama. 10 klasės moksleivių literatūros paieška

8 diagrama. 11 klasės moksleivių literatūros paieška

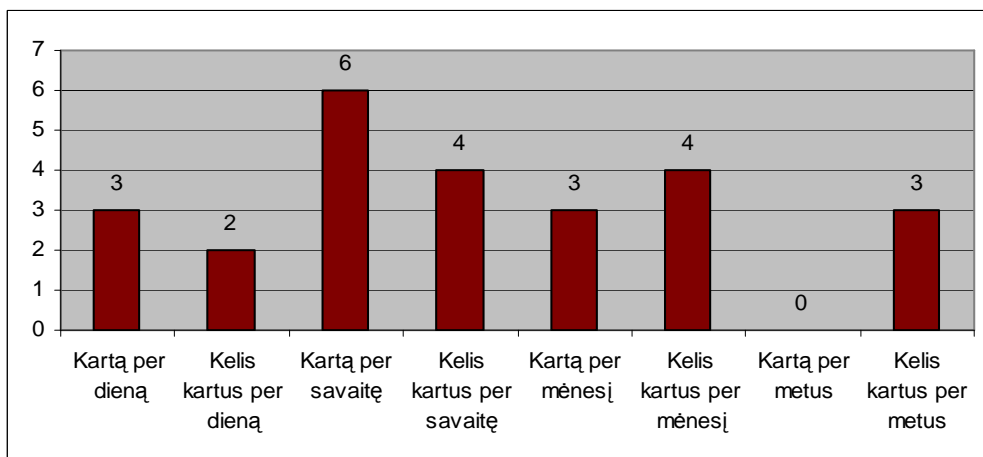

9 diagrama. 12 klasės moksleivių literatūros paieška

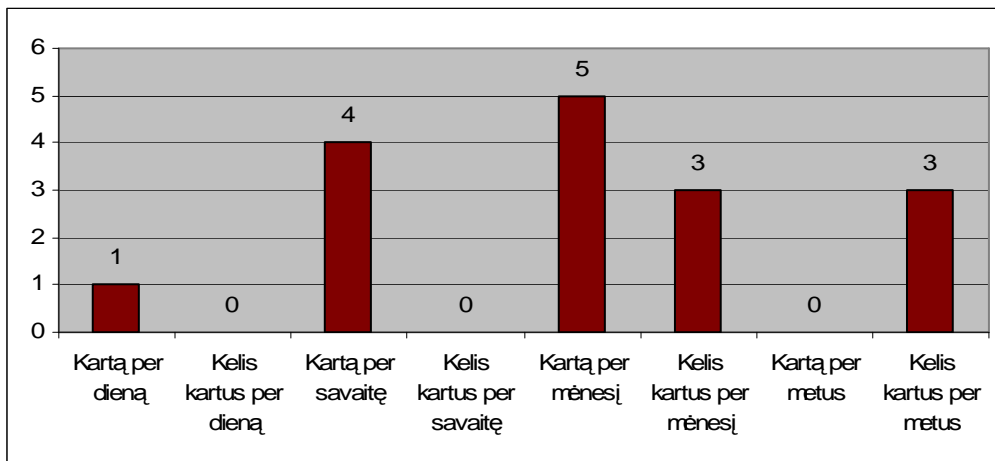

I ketvirtąjį klausimą „Kaip dažnai lankotės bibliotekoje?“ respondantai atsakė taip (žr. 10, 11, 12, 13):

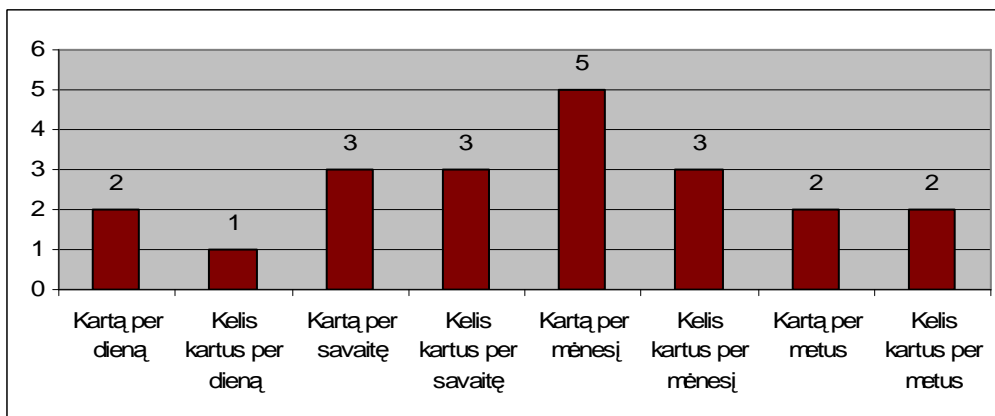
10 diagrama. 9 klasės moksleivių bibliotekos lankomumo dažnumas

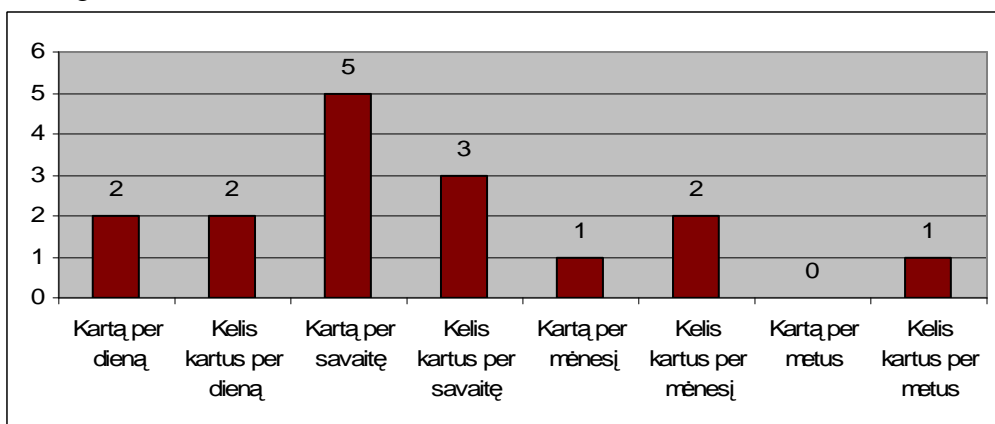
14 diagrama. 11 klasės moksleivių bibliotekos lankomumo dažnumas

12 diagrama. 11 klasės moksleivių bibliotekos lankomumo dažnumas

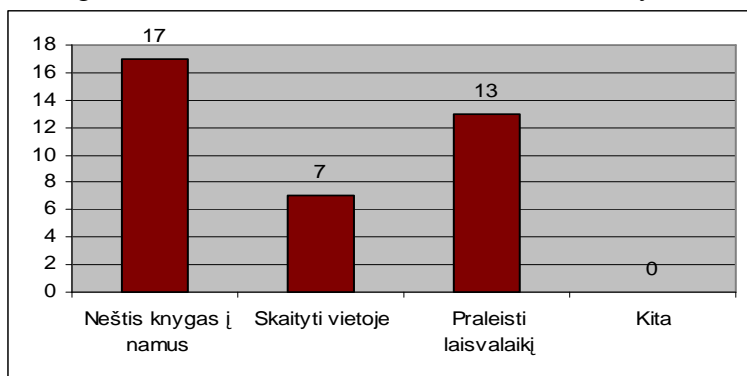
13 diagrama. 12 klasės moksleivių bibliotekos lankomumo dažnumas

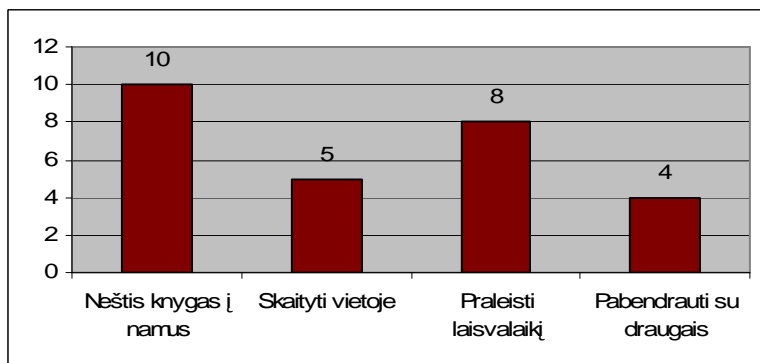
Penktojo klausimo „Kokiu tikslu lankotės?“ atsakymai parodė, jog devintaklasiai dažniausiai lankosi bibliotekoje norėdami nešti knygas į namus bei praleisti laisvalaikį. Skaityti vietoje jie linkę mažiau (žr. 14 diagramą). 40 proc. dešimtaklasių atsakė, jog bibliotekoje ieško literatūros, kurią

galėtų skolintis namo, 32 proc. ateina praleisti laisvalaikį, 20 proc. skaityti vietoje, 16 proc. – pabendrauti su draugais (žr. 15 diagramą). Šiems mokiniams biblioteka labiausiai reikalinga dėl teikiamos knygų skolinimo į namus paslaugos, aktuali išlieka ir pramoginė bibliotekos funkcija. Pastarosios aktualumą įrodo tai, jog gana didelis dešimtokų skaičius praleidžia ten laisvalaikį. Kadangi mažiau moksleivių skaito vietoje, įmanoma, kad ir bendravimas su draugais nėra bibliotekoje patrauklus. 63 proc. vienuoliktaklasių atsakė, jog bibliotekoje ieško literatūros, kurią galėtų išsinešti namo, 33 proc. ateina praleisti laisvalaikį, mažiau, t.y. 22 proc. skaito vietoje, 15 proc. renkasi bibliotekoje tam, kad pabendrautų su draugais ir 11 proc. čia ruošia namų darbus. (žr. 16 diagramą). Vienuoliktaklasiams didžiausias poreikis taip pat išlieka literatūros nešimuisi į namus, taip pat aktuali išlieka ir pramoginė bibliotekos funkcija, nes taip pat gana didelis vienuoliktokų skaičius praleidžia ten laisvalaikį. Nemažai vienuoliktaklasių lankosi bibliotekoje su tikslu skaityti vietoje. 80 proc. dvyliktaklasių atsakė, jog bibliotekoje ieško literatūros, kurią galėtų išsinešti namo, 60 proc. susirenka ruošti pamokas, likusieji – skaityti vietoje arba praleisti laisvalaikį (žr. 17 diagramą).

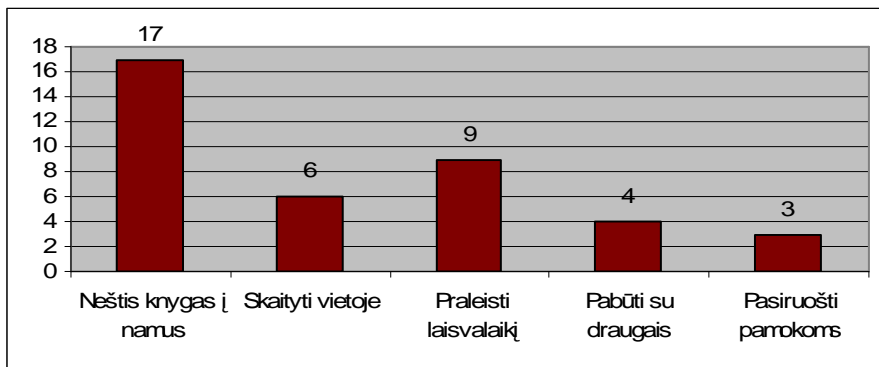
14 diagrama. 9 klasės moksleivių bibliotekos lankymo tikslai

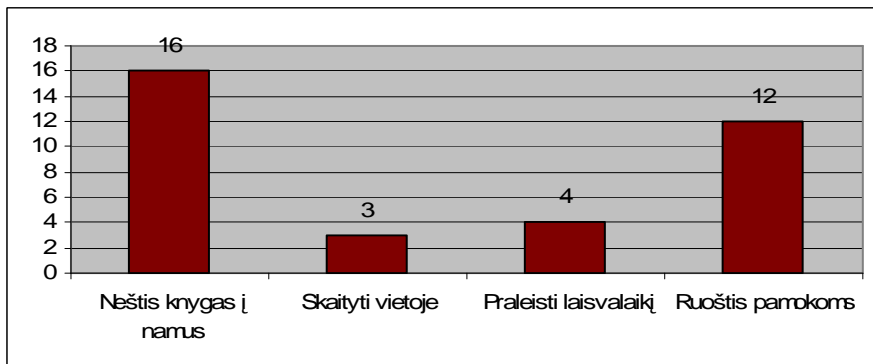
15 diagrama. 10 klasės moksleivių bibliotekos lankymo tikslai

16 diagrama. 11 klasės moksleivių bibliotekos lankymo tikslai

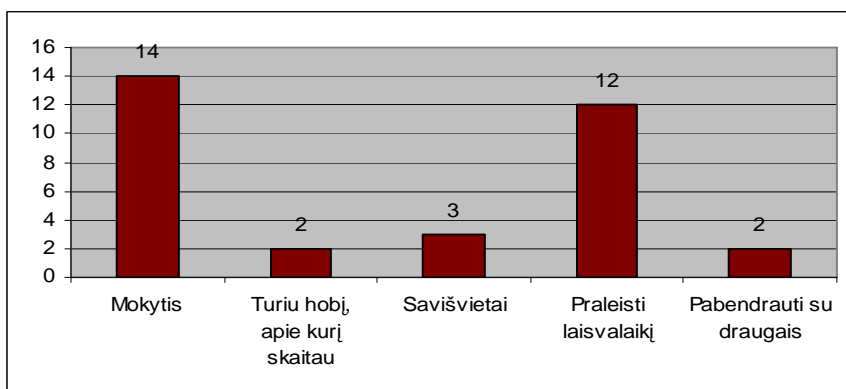

17 diagrama. 12 klasės moksleivių bibliotekos lankymo tikslai

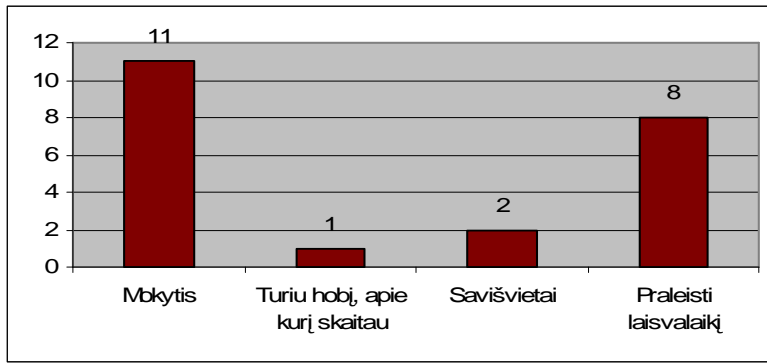
Šeštojo klausimo „Kokiu tikslu skaitote?“ atsakymai rodo, kad devintaklasiai dažniausiai į biblioteką užsuka mokymosi tikslais bei praleisti laisvalaikį (žr. 18 diagramą). Dešimtaklasiai dažniausiai į biblioteką užsuka mokymosi tikslais (44 proc.) bei praleisti laisvalaikį (32 proc.). Tik 8 proc. skaito savišvietos tikslais bei 4 proc. skaitymą traktuoja kaip hobį (Žr. 19 diagramą). Vienuoliktaklasiai dažniausiai į biblioteką užsuka mokymosi tikslais (59 proc.) bei praleisti laisvalaikį (33 proc.). 4 proc. teigia, turintys hobį, apie kurį skaito. Skirtingai nuo devintokų ir dešimtokų, vienuoliktokai nebeskaito savišvietos tikslais (žr. 20 diagramą). Skaitymas daugeliui dvyliktaklasių siejasi su mokymusi bei ruošimusi pamokoms, mažesnė dalis skaitymą laiko laisvalaikio praleidimo būdu arba savišvieta. Tarp dvyliktokų visiškai nepopuliari alternatyva „turiu hobį, apie kurį skaitau“ (žr. 21 diagramą).

18 diagrama. 9 klasės moksleivių skaitymo tikslai

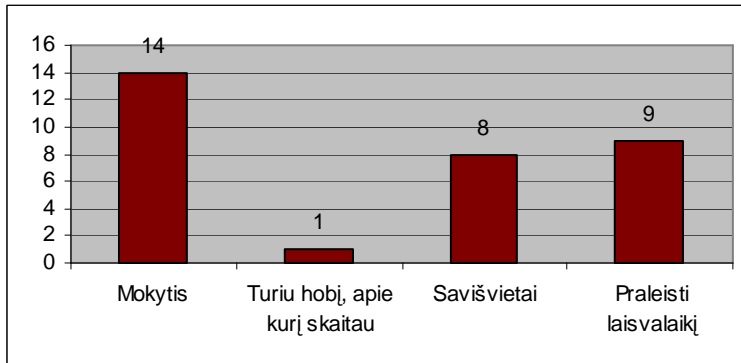

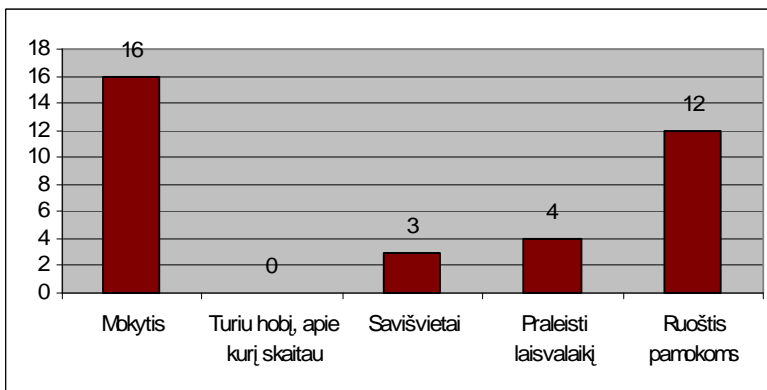
19 diagrama. 10 klasės moksleivių skaitymo tikslai

20 diagrama. 11 klasės moksleivių skaitymo tikslai

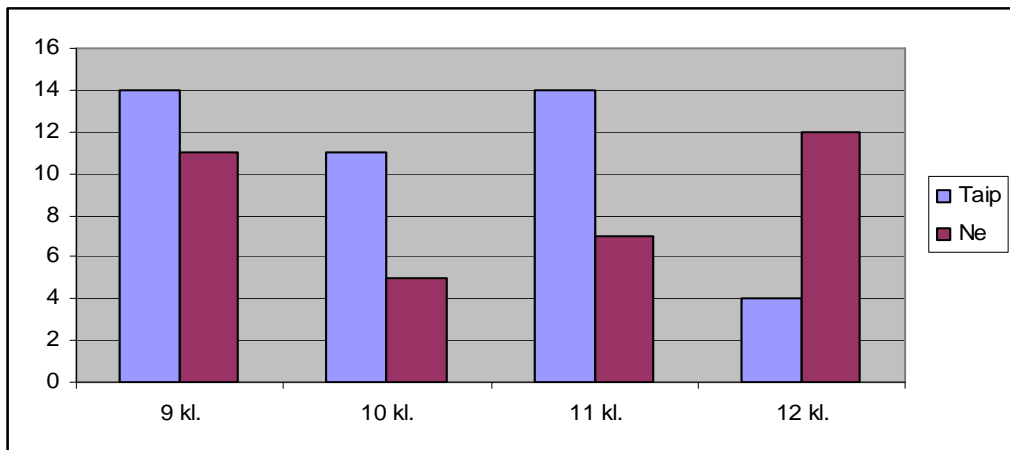

21 diagrama. 12 klasės moksleivių skaitymo tikslai

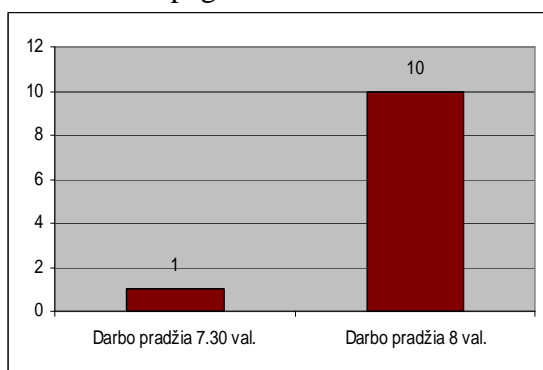
I septintąjį klausimą „Ar Jus tenkina bibliotekos darbo laikas?“ devintaklasiai savo atsakymais pasiskirstė beveik po lygiai. Į šį klausimą atsakė 16 dešimtaklasių. 50 proc. respondentų yra patenkinti bibliotekos darbo laiku, 23 proc. norėtų, kad jis būtų koreguojamas. Į šį klausimą atsakė 21 vienuoliktaklasis. 59 proc. respondentų yra patenkinti bibliotekos darbo laiku, 26 proc. norėtų, kad jis būtų koreguojamas. Į šį klausimą atsakė 16 dvyliktaklasių. Net 60 proc. respondentų pageidautų, jog biblioteka pradėtų savo darbą nuo 7.30 ir baigtų 18.00 val. (7, 7.1 klausimas) (Žr. 22 diagramą).

22 diagrama. Bibliotekos darbo laiko tinkamumas

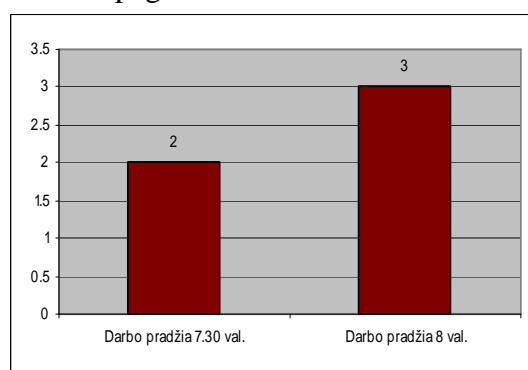

Iš atsakymų į 7.1. klausimą „Jūsų pasiūlymai bibliotekos darbo laikui pagerinti“, galima pamatyti, jog dauguma bibliotekos pagerinimą sieja su jos darbo laiko pakeitimu. Apžvelgus atsakymus, kuriuose respondentai pateikė siūlymus dėl darbo laiko pakeitimo, pastebima, jog respondentai savo atsakymais pasidalina beveik po lygiai. Vis dėl to daugeliui priimtinesnė bibliotekos darbo pradžia - nuo 8 val. (Žr. 22, 23, 24, 25 diagramas).

22 diagrama. 9 klasės moksleivių pasiūlymai darbo laikui pagerinti

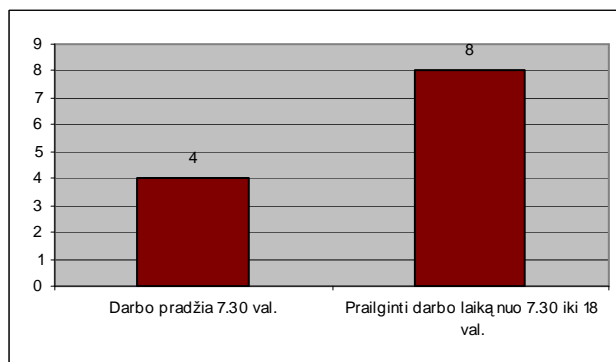
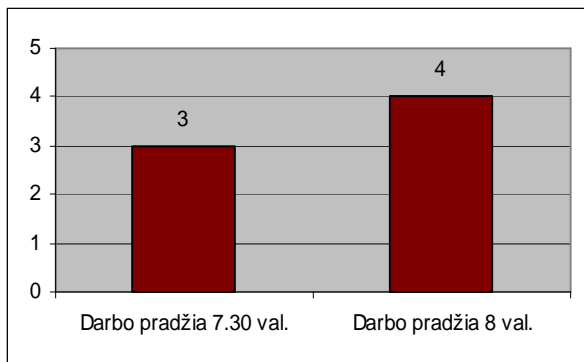

23 diagrama. 10 klasės moksleivių pasiūlymai darbo laikui pagerinti

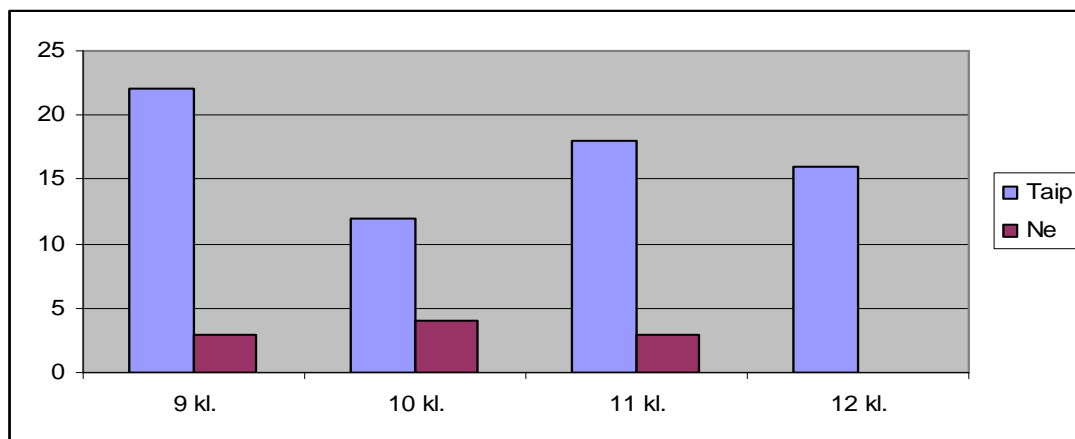
24 diagrama. 11 klasės moksleivių pasiūlymai darbo laikui pagerinti

25 diagrama. 12 klasės moksleivių pasiūlymai darbo laikui pagerinti

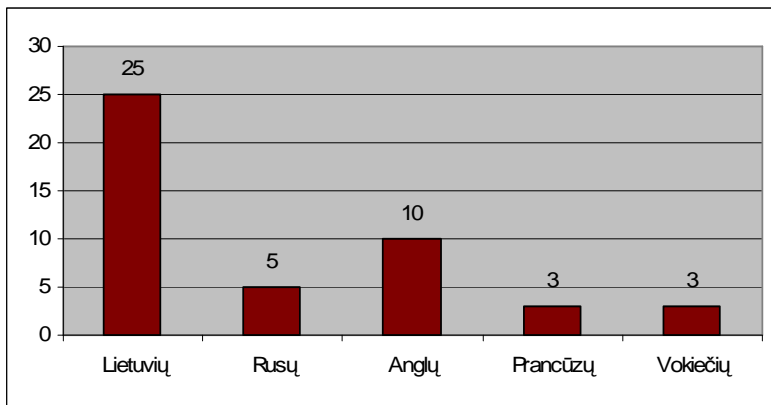
Be darbo laiko, labai svarbus veiksnys, dėl ko pirmiausiai yra pasirenkama viena ar kita biblioteka – fondų išdėstymas. Į klausimą „Ar Jums patinka kaip bibliotekoje išdėstytos knygos ir periodiniai leidiniai?“ dauguma devintaklasių, t.y. 88 proc., yra patenkinti bibliotekos knygų ir periodinių leidinių išdėstymu. 55 proc. dešimtaklasių yra patenkinti bibliotekos knygų ir periodinių leidinių išdėstymu, 19 proc. bibliotekoje knygos ir periodiniai leidiniai išdėstyti nepatogiai, todėl galbūt įtakoja sunkią norimos literatūros paiešką ir dažnai tampa bibliotekos keitimo priežastimi. 67 proc. vienuoliktaklasių yra patenkinti bibliotekos knygų ir periodinių leidinių išdėstymu, 11 proc. bibliotekoje knygos ir periodiniai leidiniai išdėstyti nepatogiai. Dvyliktaklasiai yra visiškai patenkinti fondų išdėstymu. Į šį klausimą visi atsakė teigiamai. (Žr. 26 diagramą).

26 diagrama. Bibliotekoje knygų ir periodinių leidinių išdėstymo tinkamumas

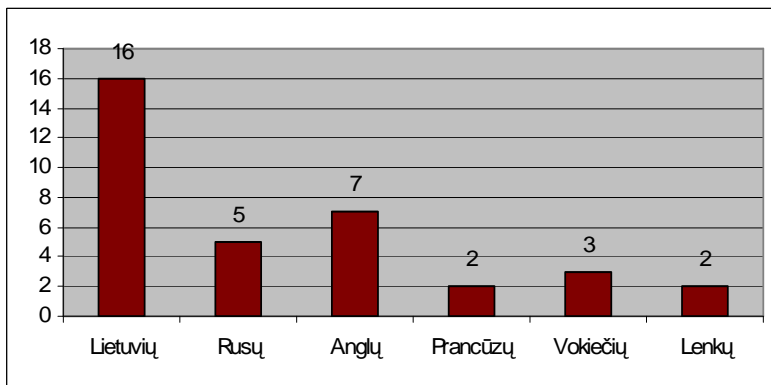

Daugiausiai respondentų skolinasi literatūrą populiariausiomis kalbomis. 100 proc. devintaklasių skaito literatūrą gimtąja kalba, iš jų 40 proc. - anglų bei 20 proc. - rusų kalbomis, mažiau, t.y. po 12 proc. – prancūzų bei vokiečių kalbomis (Žr. 27 diagramą). 73 proc. dešimtaklasių skaito literatūrą gimtąja kalba, iš jų 32 proc. - anglų, 23 proc. - rusų, 14 proc. – vokiečių bei po 9 proc. - prancūzų bei lenkų kalbomis. (Žr. diagramą nr. 28). 78 proc. vienuoliktaklasių skaito literatūrą gimtąja kalba, iš jų 41 proc. anglų, 26 proc. - rusų, 7 proc. – prancūzų bei po 9 proc. - vokiečių bei lenkų kalbomis (Žr. 29 diagramą). 80 proc. dvyliktaklasių skaito literatūrą gimtąja kalba, iš jų 60 proc. anglų, 25 proc. - rusų, 15 proc. – vokiečių bei po 5 proc. – portugalų, prancūzų bei lenkų kalbomis (Žr. 30 diagramą).

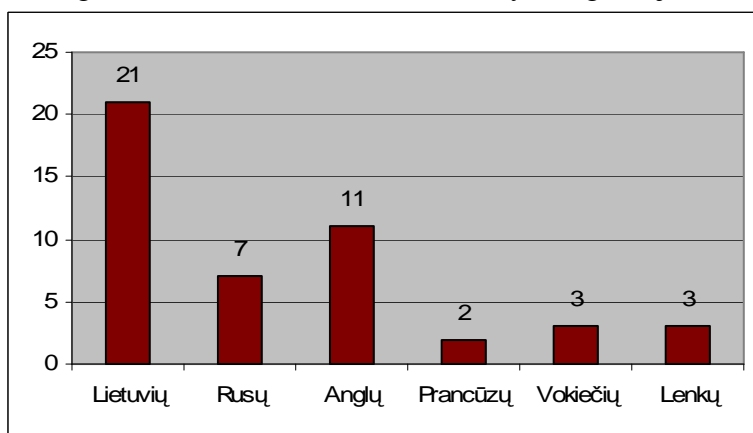
27 diagrama. 9 klasės moksleivių skaitymas gimtąja ir užsienio kalbomis

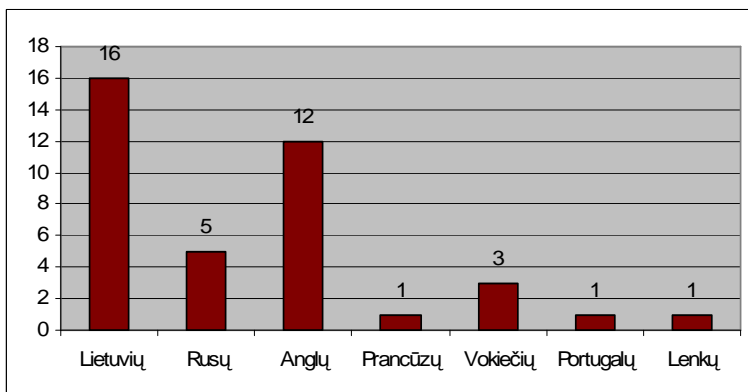
28 diagrama. 10 klasės moksleivių skaitymas gimtąja ir užsienio kalbomis

29 diagrama. 11 klasės moksleivių skaitymas gimtąja ir užsienio kalbomis

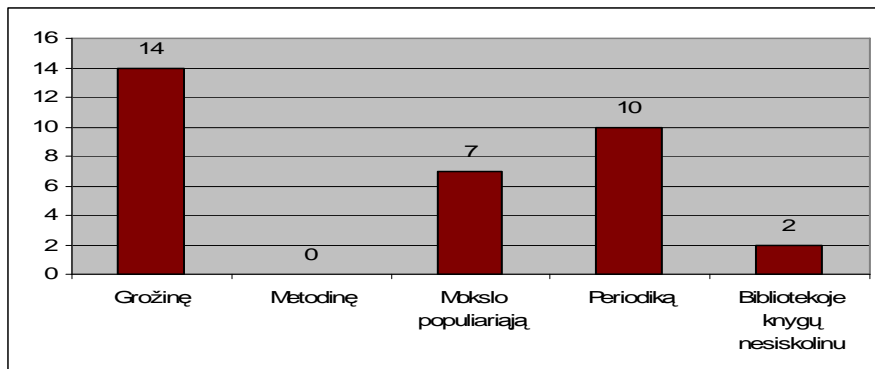

30 diagrama. 12 klasės moksleivių skaitymas gimtąja ir užsienio kalbomis

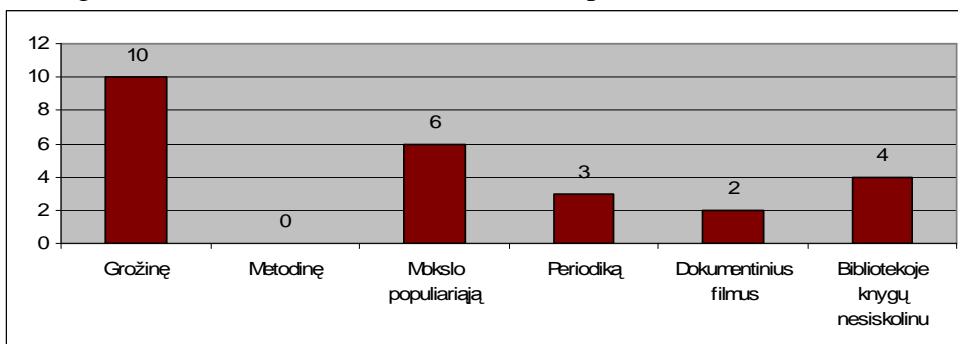

Daugiau nei pusė devintaklasių iš bibliotekos daugiausiai skolinasi grožinę, 40 proc. periodinius leidinius, kiek mažiau, t.y. 28 proc., mokslo populiariąją literatūrą. 8 proc. respondentų apskritai nesiskolina iš bibliotekos jokių knygų ar periodinių leidinių. Rezultatai parodė, jog tarp visų literatūros šakų, nepopuliariausia – metodinė, kurios nei vienas respondentas nepažymėjo (Žr. 31 diagramą). Beveik pusė, t.y. 45 proc., dešimtaklasių dažniausiai iš bibliotekos skolinasi grožinę literatūrą, 27 proc. - mokslo populiariąją, 14 proc. bibliotekoje skolinasi norimą periodiką, 9 - proc. dokumentinius filmus. Gana nemažas procentas, t.y. 18 proc. respondentų apskritai nesiskolina iš bibliotekos knygų ar periodinių leidinių. Rezultatai parodė, jog tarp visų literatūros šakų, nepopuliariausia – metodinė, kurios nei vienas respondentas nepažymėjo (Žr. 32 diagramą). 44 proc. vienuoliktaklasių iš bibliotekos dažniausiai skolinasi grožinę literatūrą, 30 proc. mokslo populiariąją, 4 proc. bibliotekoje skolinasi natas. Nemažas procentas, t.y. 15 proc. respondentų apskritai nesiskolina iš bibliotekos knygų ar periodinių leidinių. Rezultatai parodė, jog tarp visų literatūros šakų, nepopuliariausia – metodinė literatūra bei periodiniai leidiniai, kurių nei vienas respondentas nepažymėjo (Žr. 33 diagramą). Dvyliktaklasiai dažniausiai iš bibliotekos skolinasi grožinę ir mokslo populiariąją literatūrą, mažiau populiari periodika, 20 proc. moksleivių visai nesiskolina iš bibliotekos knygų. (Žr. 34 diagramą).

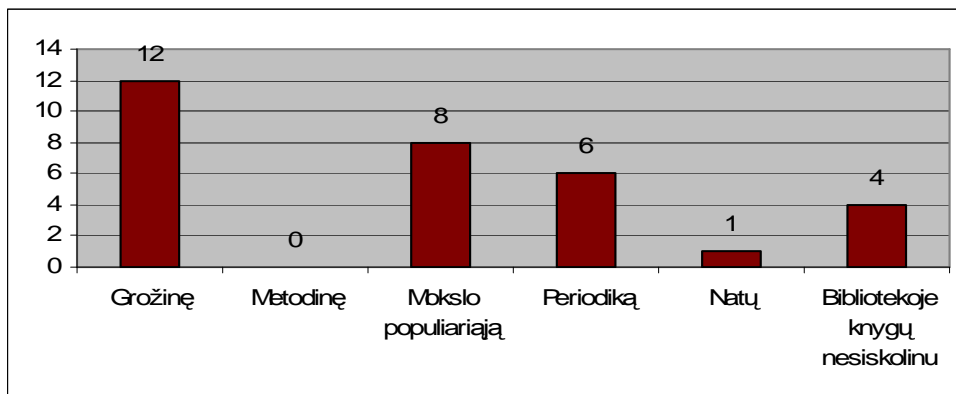
31 diagrama. 9 klasės moksleivių literatūros pasirinkimas

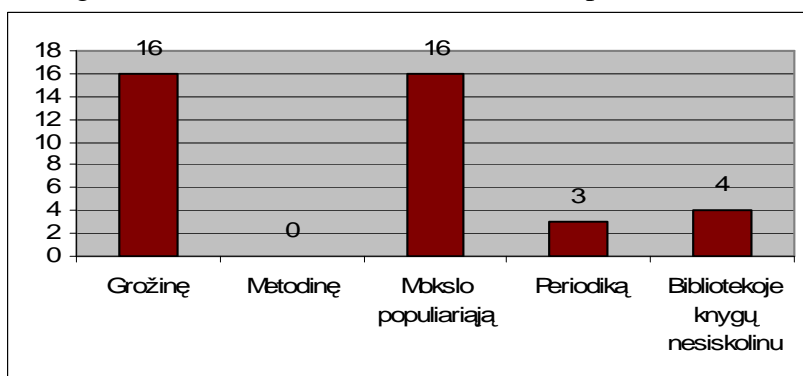
32 diagrama. 10 klasės moksleivių literatūros pasirinkimas

33 diagrama. 11 klasės moksleivių literatūros pasirinkimas

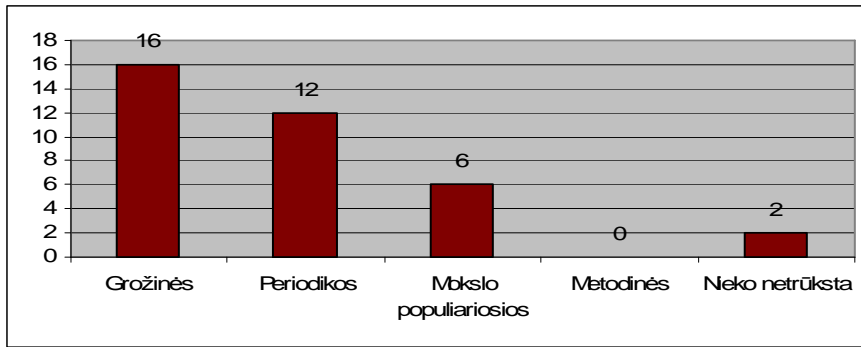

34 diagrama. 12 klasės moksleivių literatūros pasirinkimas

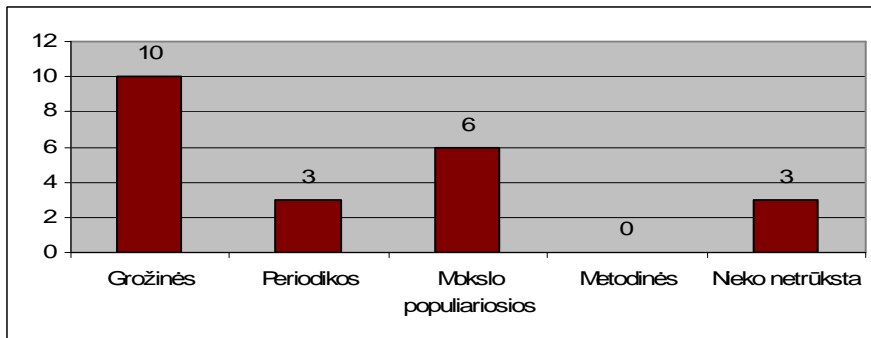

Paklausus devintaklasių, kokios literatūros mokyklos bibliotekoje labiausiai trūksta, atsakymai parodė, kad moksleiviai norėtų dar daugiau skaitomiausios literatūros. Visiškai nepageidauja metodinės literatūros (Žr. 35 diagramą). Dešimtaklasių nuomone, labiausiai mokykloje trūksta grožinės bei mokslo populiariosios literatūros. 14 proc. teigimu, reiktų papildyti periodikos lentynas, tiek pat, t.y. 14 proc. teigia, jog juos tenkina esama situacija ir jiems nieko bibliotekoje netrūksta. Metodine literatūra moksleiviai nesinaudoja, todėl trūkumo nejaučia (Žr. 36 diagramą). Vienuoliktaklasių nuomone, labiausiai mokykloje trūksta grožinės bei mokslo populiariosios literatūros. 22 proc. teigimu, reiktų papildyti periodikos lentynas, tiek pat, t.y. 22 proc. teigia, jog juos tenkina esama situacija ir jiems nieko bibliotekoje netrūksta. Metodinės literatūros trūkumo vienuoliktaklasiai taip pat nejaučia (Žr. 37 diagramą). Dvyliktaklasių teigimu, labiausiai mokykloje trūksta grožinės bei mokslo populiariosios literatūros. 14 proc. nuomone, reiktų papildyti periodikos lentynas, tiek pat, t.y. 14 proc. teigia, jog juos tenkina esama situacija ir jiems nieko bibliotekoje netrūksta. Metodinės literatūros trūkumo moksleiviai taip pat nejaučia (Žr. 38 diagramą).

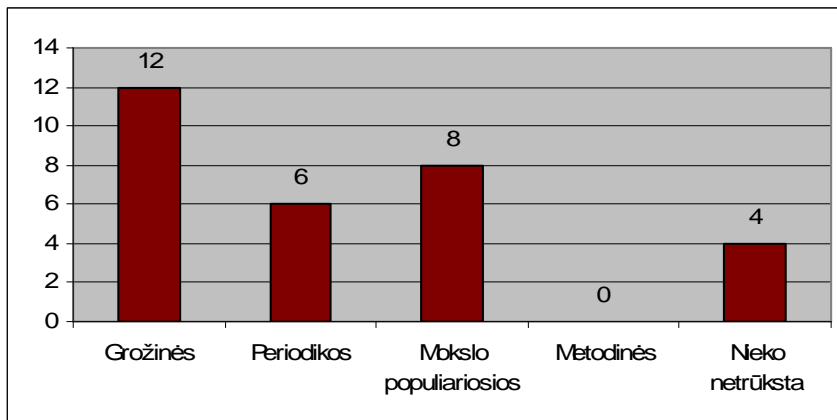
35 diagrama. 9 klasės moksleivių nuomonė apie trūkstamą literatūrą bibliotekoje

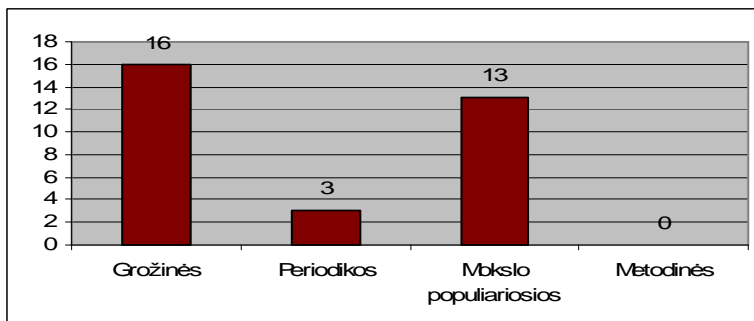
36 diagrama. 10 klasės moksleivių nuomonė apie trūkstamą literatūrą bibliotekoje

37 diagrama. 11 klasės moksleivių nuomonė apie trūkstamą literatūrą bibliotekoje

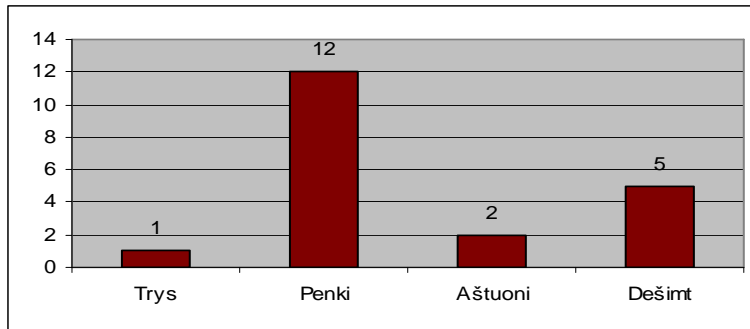

38 diagrama. 12 klasės moksleivių nuomonė apie trūkstamą literatūrą bibliotekoje

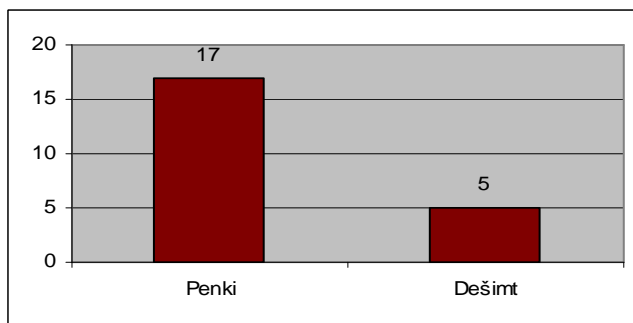

Dvyliktojo klausimo „Jūsų nuomone, kiek kompiuterių turėtų būti bibliotekoje?“ visų klasių rezultatai gana panašūs (žr. 39, 40, 41, 42 diagramas):

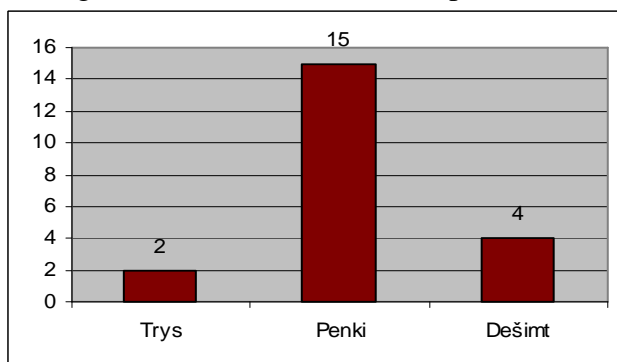
39 diagrama. 9 klasės moksleivių poreikis kompiuteriams

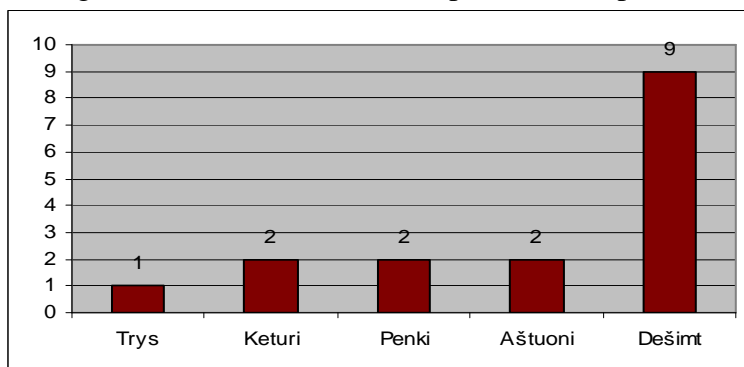
40 diagrama. 10 klasės moksleivių poreikis kompiuteriams

41 diagrama. 11 klasės moksleivių poreikis kompiuteriams

42 diagrama. 12 klasės moksleivių poreikis kompiuteriams

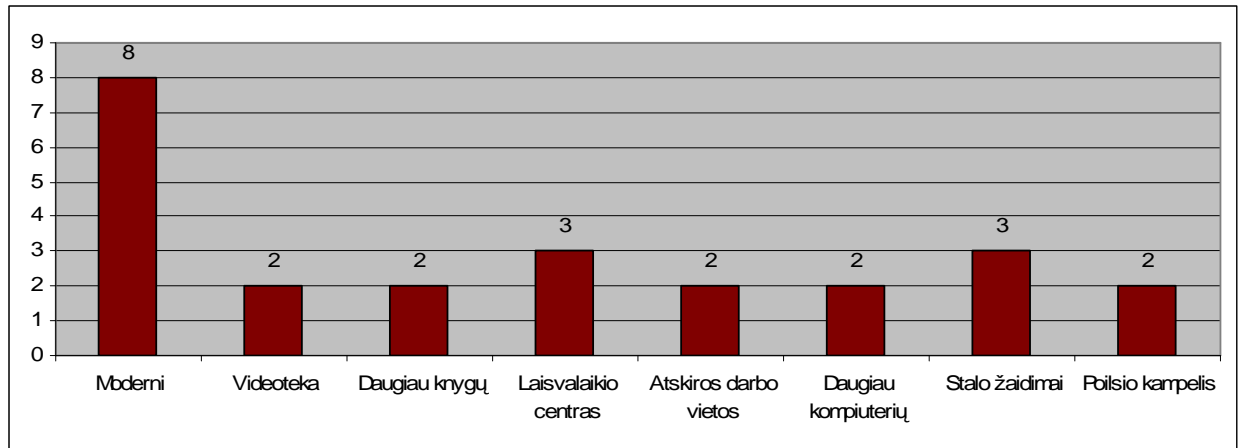

Vis dėl to šiuolaikinė biblioteka jau nebeįsivaizduojama be modernios kompiuterių klasės ar skaityklos. Dažnai biblioteka tampa ne tik vieta, kur galima praleisti laisvalaikį ar pertraukas tarp

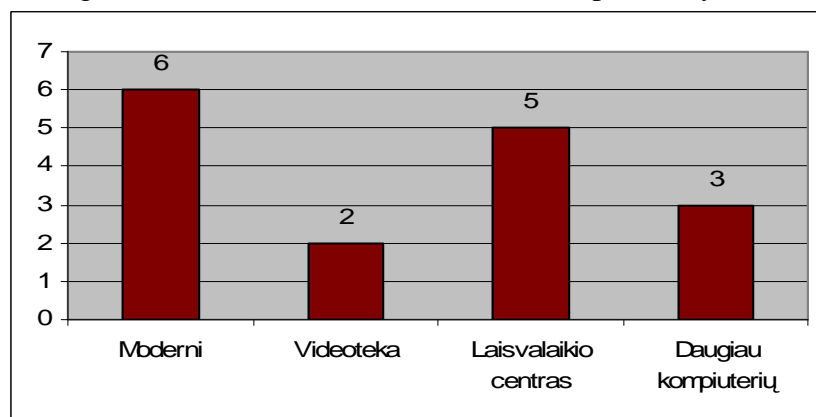

pamokų, bet ir paruošti namų darbus ar pailsėti. Bibliotekos viziją moksleiviai sieja su modernumo sąvoka, kurioje turėtų būti skaitykla, kuri atliktų laisvalaikio centro funkciją, kurioje būtų daugiau kompiuterių, atskirų darbo vietų, kopijavimo aparatas bei videoteka. Tai parodo atsakymai į 13 klausimą „Kaip įsivaizduojate skaityklą ateityje? Kokie būtų pasiūlymai?“. (Žr. 43, 44, 45, 46 diagramas):

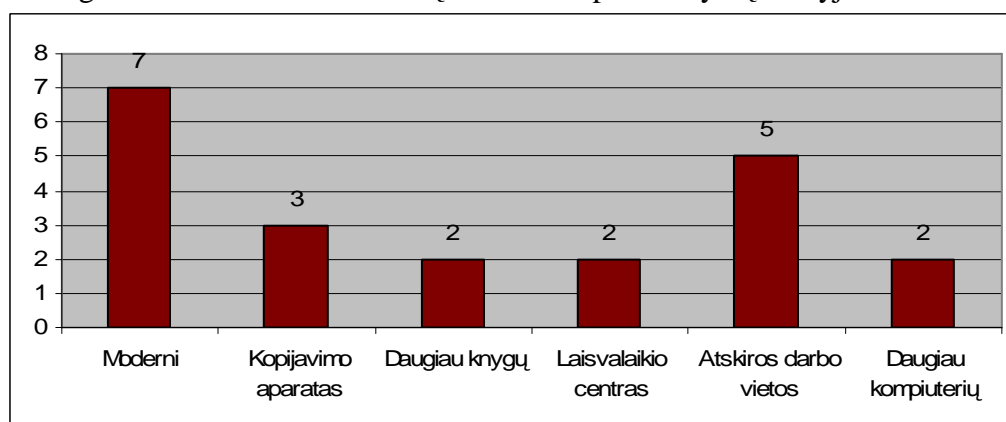
43 diagrama. 9 klasės moksleivių nuomonė apie skaityklą ateityje

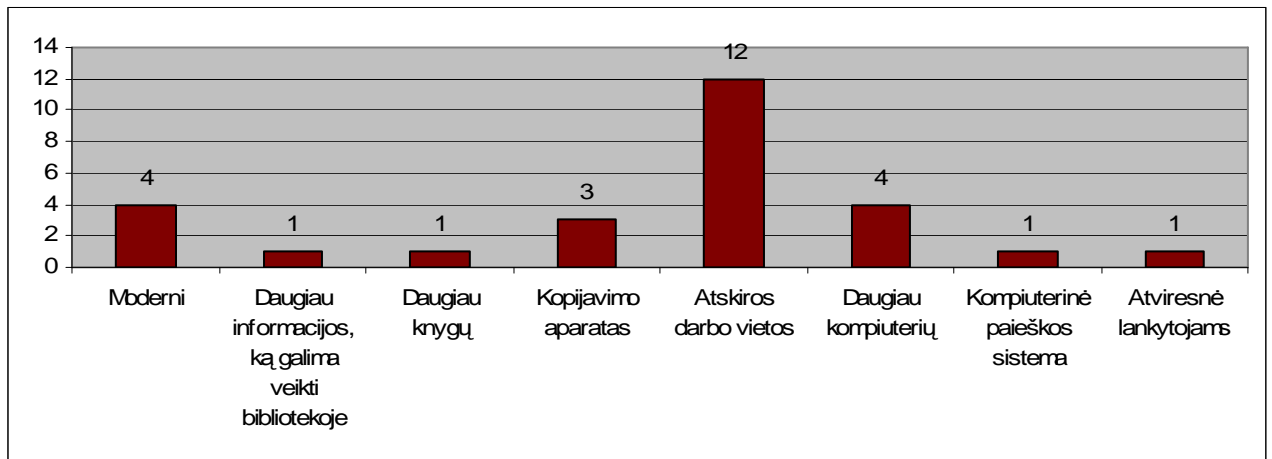
44 diagrama. 10 klasės moksleivių nuomonė apie skaityklą ateityje

45 diagrama. 11 klasės moksleivių nuomonė apie skaityklą ateityje

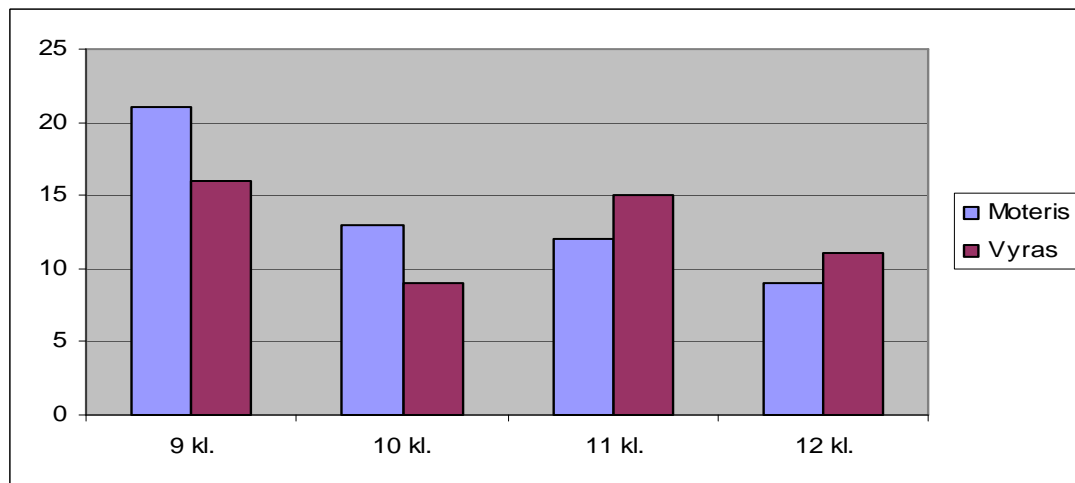

46 diagrama. 12 klasės moksleivių nuomonė apie skaityklą ateityje

Šiame anketiniame tyrime dalyvavusių respondentų pasiskirstymas lytimis (žr. 47 diagramą):

47 diagrama. Tyrime dalyvavusių respondentų pasiskirstymas lytimis

3. 1. 2. Moksleivių tyrimo apibendrinimas

Atlikus devintų, dešimtų, vienuoliktų bei dvyliktų klasių moksleivių apklausą, galima daryti išvadą, jog vis dėlto dauguma moksleivių knygos neiškeitė į modernias šiuolaikines technologijas. Iš 106 respondentų, 74 proc. mielai lankosi bibliotekoje, likę kaip nesilankymo priežastis dažniausiai pateikia šias:

- » Neįdomu (12 proc.);
- » Nėra reikiamos informacijos (13 proc.);
- » Nėra sąlygų mokytis (2 proc.).

Šios priežastys įtakoja tai, kad daugelis respondentų savo darbams literatūros ieško kitais būdais: internete (21 proc.), miesto bibliotekose (12 proc.), skolinasi iš draugų (4 proc.), naudojami namų biblioteka (15 proc.).

Nuo 9 iki 12 klasės ženkliai pakyla ir lankomumas bibliotekoje, kas greičiausiai susiję su didesniu mokomosios literatūros poreikiu bei ruošimusi baigiamiesiems egzaminams.

Vis dėl to, tyrimo rezultatai parodo, kad daugeliui biblioteka nėra pati mėgstamiausia vieta, čia ateinama dažniausiai keliais populiariausiais tikslais:

- pasiskolinti leidinių į namus (58 proc.);
- praleisti laisvalaikį (32 proc.).

Tačiau dar sunkiai suvokiama bibliotekos kaip „traukos centro“ funkcija, nes nedaugelis čia ateina skaityti vietoje arba pabendrauti su draugais.

Daugeliui skaitymas reikalingas mokymuisi, rečiau skaitymas traktuojamas kaip laisvalaikio praleidimo būdas ar hobis, taip pat skaitoma savišvietai.

Galima daryti išvadą, jog skaitymo įpročius veikia bibliotekos darbo laikas, patogus knygų bei periodinių leidinių išdėstymas (tai labai dažnai tampa nepasitenkinimo biblioteka priežastimi). Nepatogiai išdėstyti leidiniai daro įtaką paieškai ir neretai tampa kitos bibliotekos pasirinkimo priežastimi. 10 proc. moksleivių teigė, jog išdėstymas knygų nėra patogus, nors likusieji 90 proc. yra patenkinti. Atsakymai į 11, 12 ir 13 klausimus parodė, jog bibliotekai šalia tradicinių laikmenų, reikalingas kompiuterizavimas. Respondentai teigia, jog bibliotekoje reikalinga daugiau kompiuterių.

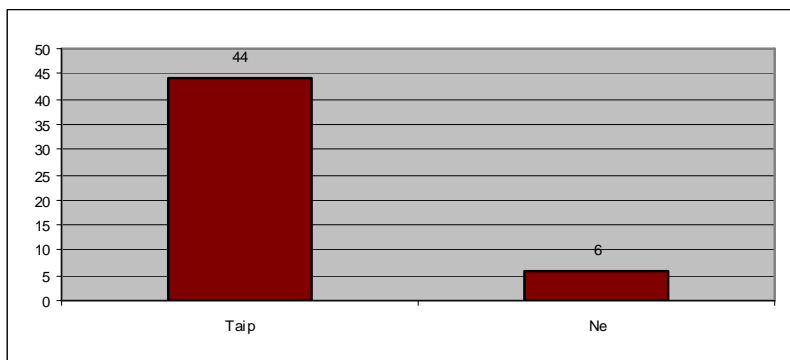
Bibliotekos sąvoka jau netalpina tradicinių išteklių. Tam, kad ji būtų moderni ir šiuolaikiška, pirmiausia reikalinga informacija apie pačią biblioteką. Mokinių dažnai vartota modernumo sąvoka turėtų talpinti modernų interjerą, patogias darbo vietas, fondų papildymą. Patogiai ir greitai informacijos paieškai turėtų būti įdiegta kompiuterinė paieškos sistema.

3. 1. 3. Mokytojų apklausos rezultatų analizė

Apklausoje dalyvavo 50 respondentų: 47 moterys ir 3 vyrai. Buvo apklausti 41 mokytojai, 5 administracijos darbuotojai, psichologė, med. sesuo, apsaugos darbuotojas, valytoja. Apklaustųjų tarpe buvo 9 respondentai 20- 25 m. amžiaus, 19 respondentų- 26- 35 m. amžiaus, 16 respondentų- 36- 45 m. amžiaus, 4 respondentai- 46- 55 m. amžiaus ir 2 respondentai- daugiau nei 55 m. amžiaus.

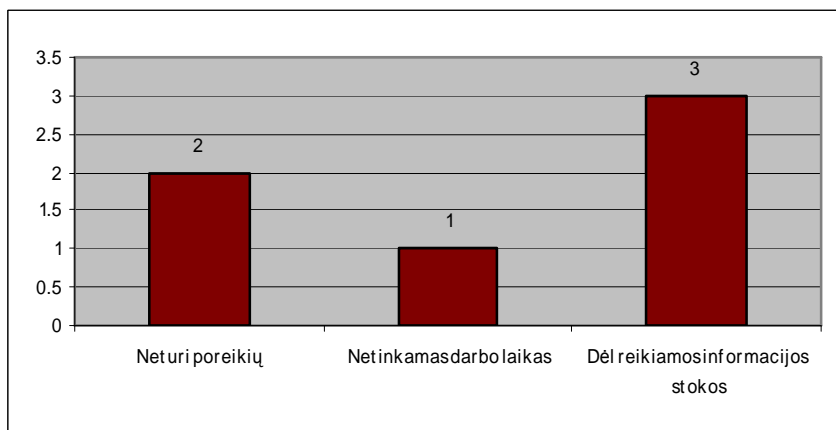
Į pirmąjį klausimą „Ar jūs lankotės bibliotekoje?“ teigiamai atsakė 44 respondentai, o 6 atsakė neigiamai. Taigi, 88 proc. respondentų lankosi mokyklos bibliotekoje. (Žr. 48 diagramą)

48 diagrama. Ar jūs lankotės bibliotekoje?

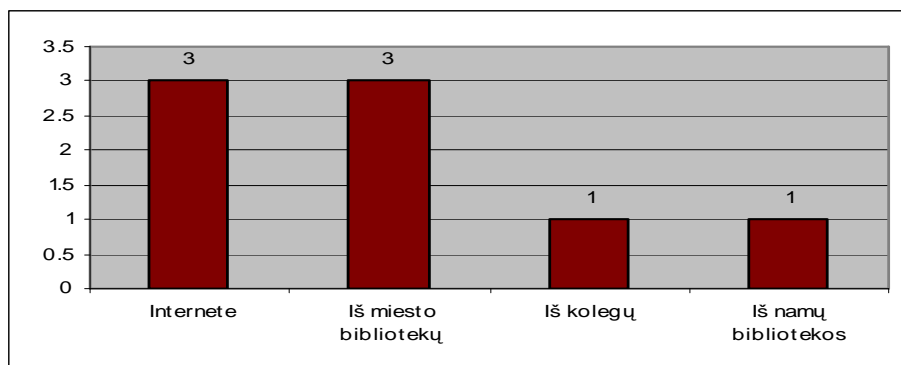
Į antrąjį klausimą „Kodėl nesilankote?“ dažniausiai minima priežastis- reikiamos informacijos stoka, tuomet- poreikių neturėjimas bei netinkamas darbo laikas. (Žr. 49 diagramą)

49 diagrama. Kodėl nesilankote?

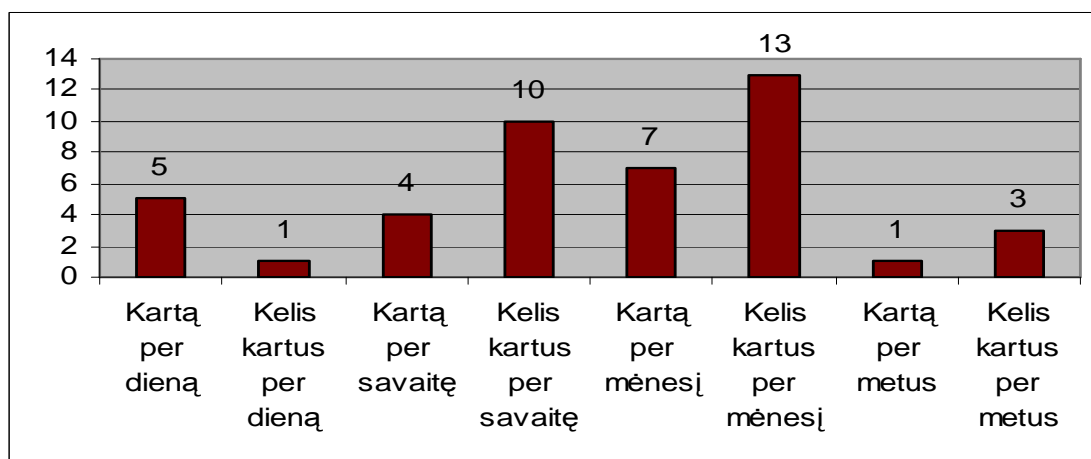
I trečiąjį klausimą „Iš kur gaunate literatūrą darbui?“ dažniausiu šaltiniu nurodomas internetas ir kitos miesto bibliotekos, rečiau- kolegos ir namų biblioteka. (Žr. 50 diagramą)

50 diagrama. Iš kur gaunate literatūrą darbui?

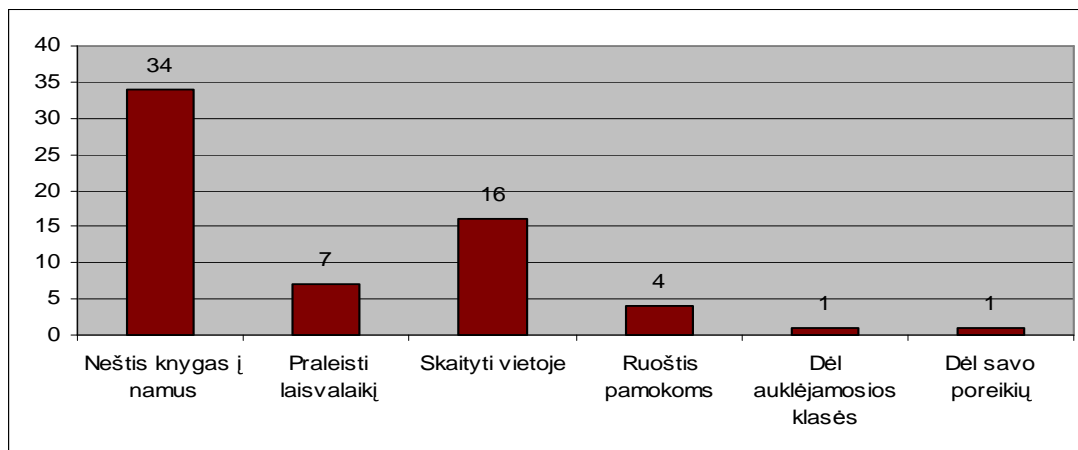
Ketvirtojo klausimo „Kaip dažnai lankotės bibliotekoje?“ rezultatai rodo, jog 30 proc. respondentų bibliotekoje lankosi kelis kartus per mėnesį, 23 proc.- kelis kartus per savaitę, 16 proc.- kartą per mėnesį, 11 proc.- kartą per dieną, 9 proc.- kartą per savaitę, 7 proc.- kelis kartus per metus, 2 proc.- kelis kartus per dieną ir 2 proc.-kartą per metus. (Žr. 51 diagramą)

51 diagrama. Kaip dažnai lankotės bibliotekoje?

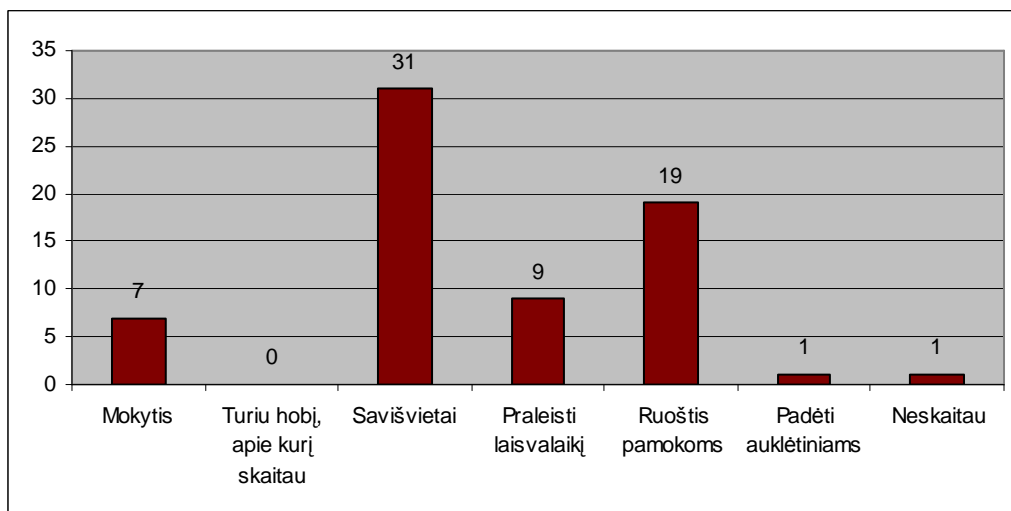
I penktąjį klausimą „Kokiu tikslu lankotės?“ respondentai dažniausiai pasirinko variantą „Neštis knygas į namus“, rečiau- „Skaityti vietoje“ bei kt. (Žr. 52 diagramą).

52 diagrama. Kokiu tikslu lankotės?

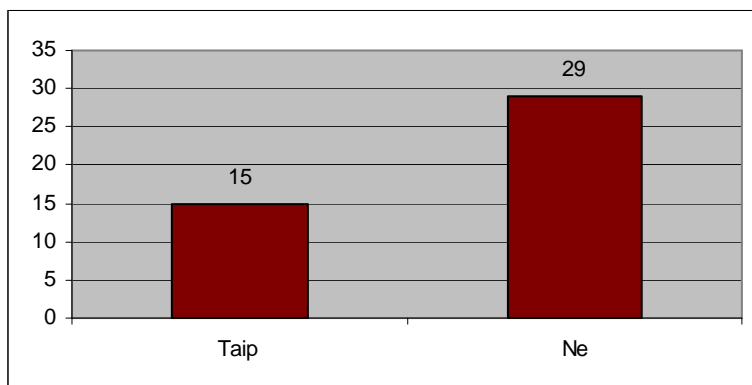
I šeštąjį klausimą „Kokiu tikslu skaitote?“ respondentai dažniausiai nurodė savišvietą, rečiau- ruošimąsi pamokoms bei kt. (Žr. 53 diagramą).

53 diagrama. Kokiu tikslu skaitote?

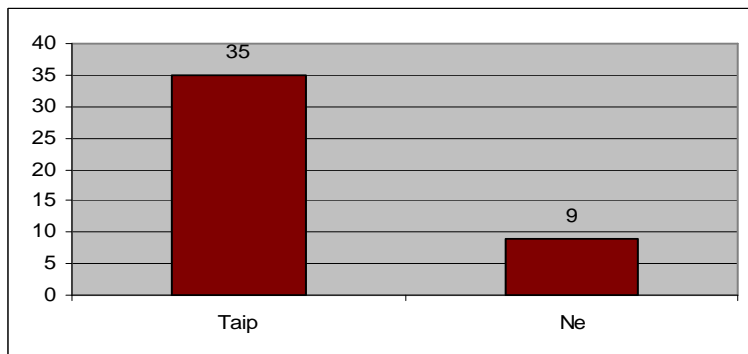
I septintąjį klausimą „Ar Jus tenkina bibliotekos darbo laikas?“ 66 proc. apklaustųjų atsakė neigiamai, o 34 proc.- teigiamai. (Žr. 54 diagramą)

54 diagrama. Ar Jus tenkina bibliotekos darbo laikas?

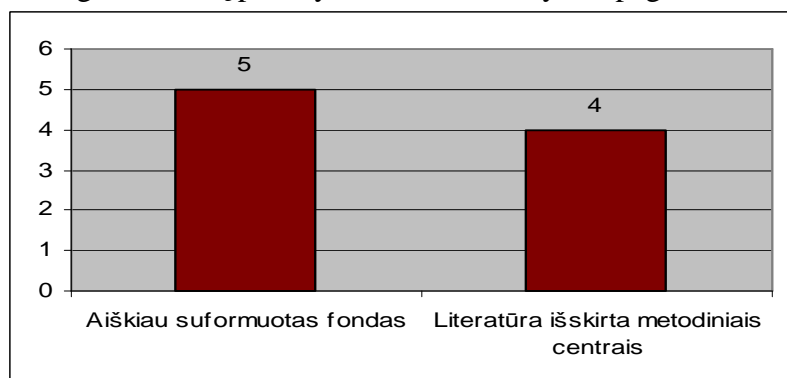
I aštuntąjį klausimą „Ar Jums patinka kaip bibliotekoje išdėstytos knygos ir periodiniai leidiniai?“ 80 proc. respondentų atsakė teigiamai, o 20 proc.- neigiamai. (Žr. 55 diagramą)

55 diagrama. Ar Jums patinka kaip bibliotekoje išdėstytos knygos ir periodiniai leidiniai?

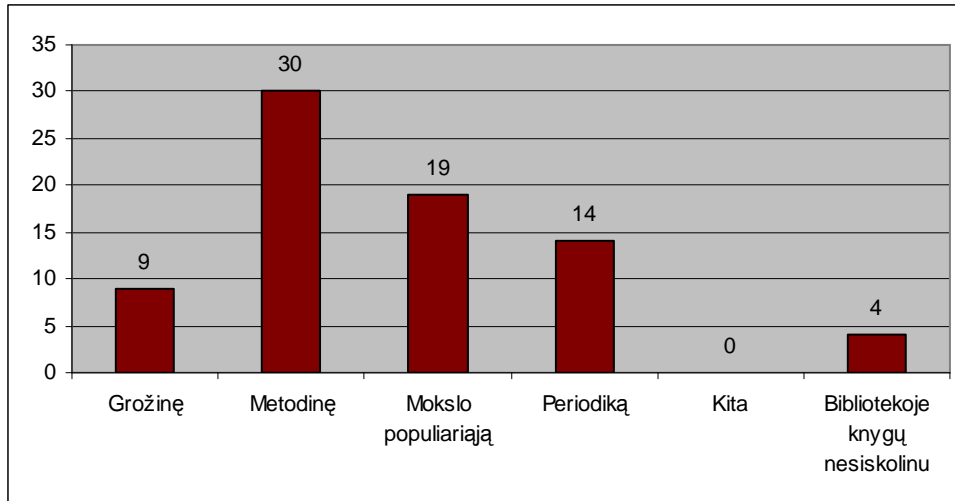
Klausime 8.1 „Jūsų pasiūlymai fondo išdėstymui pagerinti“ 56 proc. respondentų pasiūlė aiškiau suformuoti fondą, 44 proc.- literatūrą išskirti metodiniais centrais. (Žr. 56 diagramą)

56 diagrama. Jūsų pasiūlymai fondo išdėstymui pagerinti

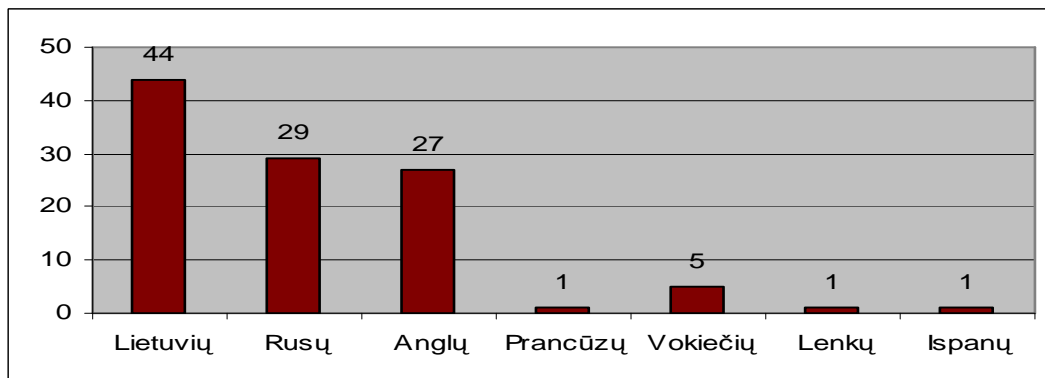
I devintąjį klausimą „Kokią literatūrą Jūs dažniausiai skolinatės iš bibliotekos?“ 68 proc. apklaustųjų nurodė metodinę literatūrą, 43 proc.- mokslo populiariąją, 32 proc.- periodiką, 20 proc.- grožinę literatūrą. 9 proc. apklaustųjų mokyklos bibliotekoje knygų visai nesiskolina. (Žr. 57 diagramą)

57 diagrama. Kokią literatūrą Jūs dažniausiai skolinatės iš bibliotekos?

Dešimtas klausimas „Kokiomis kalbomis skaitote?“ parodo, jog 100 proc. respondentų bibliotekoje skaito lietuvių kalba, 66 proc.- rusų kalba, 61 proc.- anglų kalba, 11 proc.- vokiečių kalba ir po 2 proc.- prancūzų, lenkų bei ispanų kalbomis. (Žr. 58 diagramą)

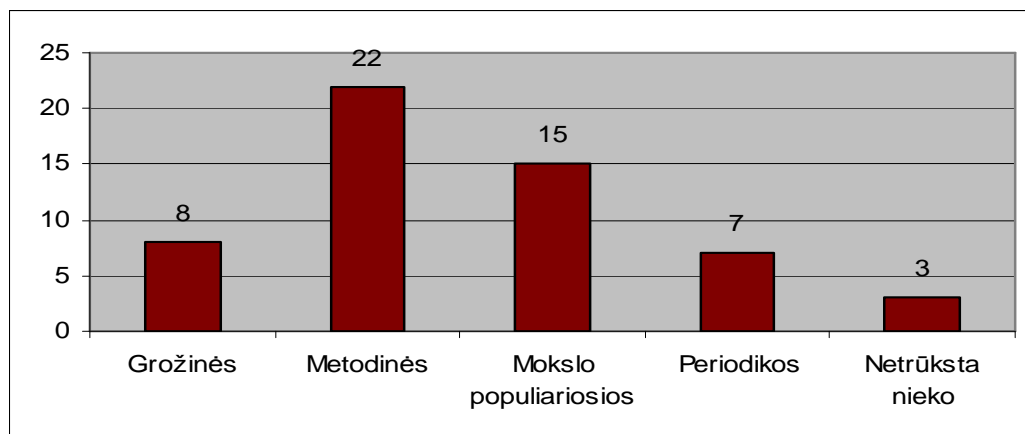
58 diagrama. Kokiomis kalbomis skaitote?

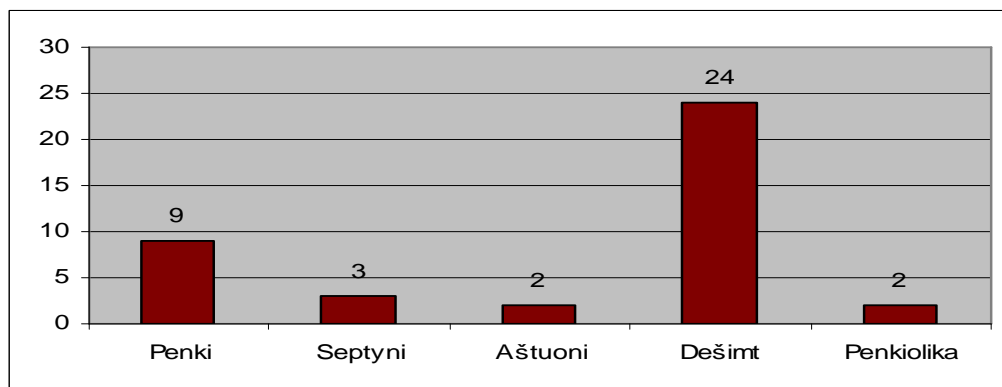
I vienuoliktąjį klausimą „Jūsų nuomone, kokios literatūros trūksta mokyklos bibliotekoje?“ 50 proc. respondentų nurodė metodinę literatūrą, 34 proc.- mokslo populiariąją, 18 proc.- grožinę, 16 proc.- periodiką. 7 proc. apklaustųjų nurodė, jog mokyklos bibliotekoje netrūksta nieko. (Žr. 59 diagramą)

59 diagrama. Jūsų nuomone, kokios literatūros trūksta mokyklos bibliotekoje?

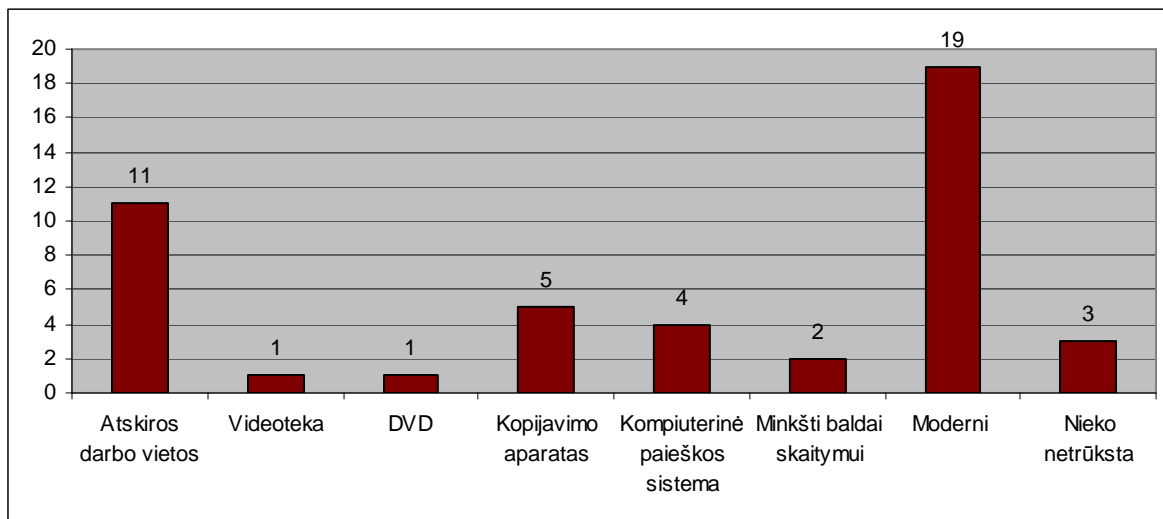
Išnagrinėjus dvyliktąjį klausimą „Jūsų nuomone, kiek kompiuterių turėtų būti bibliotekoje?“ buvo gauti tokie rezultatai: 55 proc. nurodė dešimt kompiuterių, 20 proc.- penkis kompiuterius, 7 proc.- septynis kompiuterius, po 5 proc.- aštuonis ir penkiolika kompiuterių. 8 proc. šiuo klausimu neturi nuomonės. (Žr. 60 diagramą)

60 diagrama. Jūsų nuomone, kiek kompiuterių turėtų būti bibliotekoje?

Tryliktojo klausimo „Kaip jūs įsivaizduojate skaityklą ateityje? Kokie būtų Jūsų pasiūlymai?“ rezultatai: 43 proc. respondentų įsivaizduoja ateities skaityklą kaip modernią, 25 proc. apklaustųjų pasiūlė suformuoti atskiras darbo vietas, 11 proc. nurodė, kad bibliotekoje reikalingas kopijavimo aparatas, 9 proc. pasiūlė įrengti kompiuterinę paieškos sistemą, 5 proc. pasiūlė pastatyti minkštus baldus skaitymui, po 2 proc. respondentų pasiūlė bibliotekoje įrengti videoteką bei įsigyti DVD. 7 proc. apklaustųjų nurodė, jog skaitykloje nieko netrūksta. (Žr. 61 diagramą)

61 diagrama. Kaip jūs įsivaizduojate skaityklą ateityje? Kokie būtų Jūsų pasiūlymai?

3. 1. 4. Mokytojų tyrimo apibendrinimas

Atlikus mokyklos darbuotojų apklausą, galima daryti išvadą, kad vis dėlto dauguma mokyklos mokytojų bei kitų darbuotojų lankosi mokyklos bibliotekoje. Iš 50 respondentų, 88 proc. mielai lankosi bibliotekoje, likę pateikia šias nesilankymo priežastis:

- » Dėl reikiamos informacijos stokos (6 proc.);
- » Neturi poreikių (4 proc.);
- » Netinkamas darbo laikas (2 proc.).

Lankomumui įtakos turi ir darbo laikas. Į septintąjį klausimą „*Ar Jus tenkina bibliotekos darbo laikas?*“ 66 proc. apklaustųjų atsakė neigiamai, o 34 proc.- teigiamai. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad dauguma pedagogų, kurie pradeda savo darbą nuo pirmos pamokos (8 val.), pageidautų, jog bibliotekos darbo pradžia prasidėtų 7.30 val. ryto, kad jie tinkamai ir laiku galėtų pasiruošti pamokoms. Likusioji dalis yra patenkinti bibliotekos darbo laiku nuo 9 val. ryto.

Kadangi LVM bibliotekoje yra labai menkas knygų fondas, tai natūralu, kad didesnė pedagogų dalis apsilankymo priežastimi pasirenka savišvietą net 70 proc., norėdami skolintis į namus prenumeruojamus žurnalus. Mažesnę dalis – 43 proc – pagrindine lankymosi bibliotekoje priežastimi įvardija ruošimąsi pamokoms.

Nors diagramose tai neatsispindi, bet reikėtų pažymėti, kad apklausus respondentus, paaiškėjo, jog mokyklos bibliotekoje lankosi ne tik pedagogai, bet ir 1 mokyklos psichologė, med. sesuo, 1 apsaugos darbuotojas, 1 valytoja, o neivienas administracijos darbuotojas bibliotekoje nesilanko visiškai. Tai vėl gi parodo, jog mokyklos administracija visiškai nesidomi biblioteka, o stokojant literatūros kiti mokyklos darbuotojai naudojami internetu bei skaito periodiką.

Į devintąjį klausimą „*Kokią literatūrą Jūs dažniausiai skolinatės iš bibliotekos?*“ 68 proc. apklaustųjų nurodė metodinę literatūrą, 43 proc.– mokslo populiariąją, 32 proc. – periodiką, 20 proc. – grožinę literatūrą. 9 proc. apklaustųjų mokyklos bibliotekoje knygų visai nesiskolina.

Nepaisant gan nemažo mokyklos darbuotojų lankomumo, fondo papildymas aktualesnis yra mokytojams. 22 pedagogams (50 proc.) labai trūksta metodinės literatūros, mažiau – mokslo populiarios – 15 pedagogų (34 proc.). Tačiau 3 (7 proc.) respondentai atsakė, kad jiems nieko netrūksta.

66 proc.- pedagogų skaito rusų kalba, 61 proc.- anglų kalba, 11 proc.- vokiečių kalba ir po 2 proc.- prancūzų, lenkų bei ispanų kalbomis. Galima daryti išvadą, kad mokyklos bibliotekos fondas turėtų būti papildytas ne tik gimtosios kalbos leidiniais, bet ir rusų, anglų, vokiečių kalbomis išleistomis knygomis bei periodika.

Išnagrinėjus dvyliktąjį klausimą „*Jūsų nuomone, kiek kompiuterių turėtų būti bibliotekoje?*“, galima daryti išvadą, kad kaip ir knyga, mokytojams labai svarbi yra bibliotekos materialinė bazė. 55 proc. nurodė, kad būtų gerai įsigyti dešimt kompiuterių, 20 proc.- penkis kompiuterius, 7 proc.- septynis kompiuterius, po 5 proc.- aštuonis ir penkiolika kompiuterių (šiuo metu biblioteka turi tik 3 kompiuterius).

Apibendrinant galima teigti, kad daugeliui skaitymas reikalingas savišvietai bei ruošimuisi pamokoms. Galima daryti išvadą, jog skaitymo įpročius veikia bibliotekos darbo laikas, patogus knygų ir periodinių leidinių išdėstymas. Ypatingai mokyklos mokytojams yra aktualus darbo laikas. Atsakymai į 11, 12 ir 13 klausimus parodė, jog bibliotekai šalia tradicinių laikmenų būtini kompiuteriai su prieiga prie interneto. Respondentai teigia, jog bibliotekoje reikalinga daugiau kompiuterių. Apibendrinant, galima teigti, kad mokyklos darbuotojai įsivaizduoja biblioteką kaip šiuolaikišką informacijos centrą. Tam, kad bibliotekai būtų moderni ir šiuolaikiška reikėtų: patogiu, atskirų darbo vietų, naujų kompiuterių, kopijavimo aparato, papildyti ir atnaujinti fondus, patogiai ir greitai informacijos paieškai turėtų būti įdiegta kompiuterinė paieškos sistema, paankstinti darbo laiką.

Labai svarbu, kad vos beržengę mokyklos slenkstį, mokiniai susipažintų su mokyklos biblioteka. Nes biblioteka yra vienas iš reikšmingų ugdymo veiksmų vaiko gyvenime. Kiekviena, tiek valstybinė, tiek privati mokykla turi turėti mokykloje biblioteką – atvirą švietimo ir mokymosi centrą, kuriame mokyklos bendruomenė galėtų rasti sau tinkamos informacijos.

Šiame moksliniame darbe iškelta *hipotzė* tik patvirtina, kad kad ši konkreti privati mokykla, nepaisant jos ambicijų, nesugeba koncentruotis ties visuomenės poreikiais ir dėl nepakankamo mokykloje dirbančių specialistų pasirengimo, netinkamai vertina kai kuriuos ugdymo procesus - šiuo atveju neturi tinkamos bibliotekos.

Akivaizdu, kad LVM yra ne tik mokymo įstaiga, bet ir verslas, o mokinių ugdymas ne visada yra pirmoje vietoje. Atlikus SWOT analizę, išanalizavus padėtį ir atlikus tyrimą paaiškėjo, jog trūkumų yra kur kas daugiau nei privalumų. Biblioteka turi tik gražias patalpas, gražų interjerą bei interneto ryšį, tačiau jos fondas visiškai netenkina mokyklos bendruomenės poreikių. Pradėjus veikti bibliotekai, mokyklos bendruomenės tarpe kilo didžiulis susidomėjimas, tačiau, kai jie pamatė, kad biblioteka nieko negali jiems pasiūlyti – lankomumas ženkliai sumažėjo.

Tam, kad biblioteka pradėtų normaliai funkcionuoti ir pritraukti kuo daugiau lankytojų, mokyklos vadovybė turi keisti savo požiūrį į biblioteką. Ji turi suprasti, kad mokyklos biblioteka, tai ne tik graži patalpa skirta pasisedėjimams, o svarbi ir neatsiejama mokyklos ir mokymosi dalis.

Nuo mokyklos vadovo priklauso ugdymo proceso naujovių diegimas bei bibliotekos ateitis. LVM vadovybė turi suvokti, kad mokykla be bibliotekos pagalbos negali tinkamai parengti moksleivių ateičiai. Mokyklos vadovas turi nuolat domėtis mokyklos bibliotekos galimybėmis, užtikrinti, kad mokyklos biblioteka būtų tinkamai finansuojama, užtikrinti bibliotekos darbui tinkamą laiką bei tinkamą vietą, skatinti visą mokyklos bendruomenę aktyviai dalyvauti svarstant bibliotekos veiklą, nuolat skatinti bendrą pedagogų ir bibliotekininko darbo planavimą bei pačiam naudotis bibliotekos paslaugomis, rodant pavyzdį visai mokyklos bendruomenei.

SUMMARY

Libraries are necessary because they help to realize plans and ideas of education, raise quality of education. Libraries are directly associate with education as process. School library must be opened for all community of school. It must give a chance for schoolchildren to find information by themselves. Library must suggest and give all opportunities for schoolchildren and teachers to use new technologies. And it must become a cultural and social centre of school at the same time.

T. Liubertiene secondary school is the first private secondary shool in independent Lithuania established in 1993. This school tries to create psychical healthy atmosphere, good conditions of work, rest and exercise universaly. In this school study 303 children.

In this school work teachers with high qualification. They practise modern teaching methods. Teachers continually work in methodical teachers centres. There are organising inside seminars for teachers in this school.

T. Liubertiene secondary school exists 15 years, but the library was established only in 2006 (when an author of this task came work to this school). The school library should be administer by straight policy, but it isn't created yet. The policy of the library should image purposes and plans of school, but now it supplyes requirements of school just partly.

The private school hasn't support of state or municipality, but money from state ("schoolchild bag") is designed for every schoolchild. But practically the library doesn't get any money of the "schoolchild bag".

Implementation of innovations in education as process depends on school director. He must realize that school without help of library can't put schoolchildren in readiness for their future right. The director of school must be interested continually about opportunities of school library. He must vouch for steady sponsorship of library, for suitable working time and place. He must invite all community of school when it's nessesary to decide problems about library, invite to plan joint work of librarians and teachers. The director of school must use services of library by himself and that show an example for all community of school.

1. Augustinaitienė A. Biblioteka šių dienų mokykloje // *Tarp knygų*, 2005, nr. 2, p. 9 – 10.
2. Barzdaitienė L. Kas ieško, tas randa, arba mokyklos biblioteka kaip probleminio mokymosi centras // *Tarp knygų*, 2002, nr. 4, p. 9 – 10.
3. Glosienė A. Ryšių su visuomene ABC bibliotekininkams: mokomoji knyga. Vilnius: Lietuvos Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 1999. p. 51.
4. Herring J. Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje. Vilnius: Garnelis, 1998. p. 179.
5. IFLA /UNESCO gairės mokyklų bibliotekoms / iš anglų kalbos vertė Donata Andriuškevičienė. – Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2004. p. 44
6. Kėvalienė L. Mokyklų bibliotekų komplektavimo ypatumai // *Tarp knygų*, 2002 nr. 9, p. 13 – 14.
7. Kėvalienė L. Mokyklų bibliotekos sistemos labirinte // *Tarp knygų*, 2004 nr. 6, p. 12 – 14.
8. Mozūraitė V. Informacinių gebėjimų ugdymas mokyklos bibliotekoje // *Tarp knygų*, 2001, nr. 5, p. 9 – 11.
9. Mozūraitė V. Reikalavimai profesionalui // *Tarp knygų*, 1998, nr. 4, p. 13 – 15.
10. Mozūraitė V. Kokia mokyklos bibliotekos ateitis? // *Tarp knygų*, 1997, nr. 5, p. 2 – 6.
11. Mozūraitė V. Direktorius ar bibliotekininkas – kas svarbesnis? // *Tarp knygų*, 2001, nr. 3, p. 11 – 13.
12. Mozūraitė V. Mokyklos biblioteka ar mokyklos informacijos centras? // *Tarp knygų*, 2001, nr. 4, p. 1 – 3.
13. Mozūraitė V. Mokyklų media centrai // *Informacijos mokslai*. 1997. 7(2). p. 70 – 76.
14. Viešosios bibliotekos skaitmeninės eros sankryžose : Europos Sąjungos projekto PULMAN gairės / [iš anglų kalbos vertė E. Banionytė, A. Glosienė, Z. Manžuch, V. Mozūraitė, R. Petuchovaitė, R. Racevičiūtė, J. Rudžionienė]. - Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla, 2002. p. 141
15. Haycock K. F. Foundations for effective school library media programs. United States of America, 1999. p. 331.
16. Library file: Making a success of the school library. Dublin: Library Association of Ireland, 1999. p. 107.

Elektroniniai ištekliai:

17. [http://mb.idomu.net/files/docs/bibliotekos_koncepcija.pdf].
18. http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/bsp9.htm
19. www.ifla.org. VII/s11/pubs/**manifesto-li.pdf**
20. www.mokykla.lt

ANKETA

Mieli moksleiviai, norėdama išsiaiškinti Jūsų požiūrį į mokyklos bibliotekos veiklą, prašyčiau atsakyti į žemiau pateiktus klausimus. Pažymėkite Jums tinkantį atsakymą arba įrašykite savo nuomonę. Jūsų atsakymai padės pagerinti bibliotekos veiklą ateityje. Anketos atsakymų anonimiškumas garantuojamas, pasirašyti nereikia, duomenys bus žinomi tik tyrimo autorei. Ačiū.

1. Ar Jūs lankotės mokyklos bibliotekoje?

Taip

Jei atsakėte TAIP, pereikite prie 4 klausimo.

Ne

Jei nesilankote, pereikite prie 2 klausimo.

2. Kodėl nesilankote?

.....
.....

3. Iš kur gaunate literatūrą darbui?

.....

4. Kaip dažnai lankotės bibliotekoje?

Kartą per dieną

Kartą per savaitę

Kelis kartus per dieną

Kelis kartus per savaitę

Kartą per mėnesį

Kartą per metus

Kelis kartus per mėnesį

Kelis kartus per metus

5. Kokių tikslų lankotės?

Neštis knygas į namus

Skaityti vietoje

Praleisti laisvalaikį

Kita .....

6. Kokių tikslų skaitote?

Mokyti Turiu hobi, apie kuri skaitau

Savišvietai Praleisti laisvalaikį

Kita .....

7. Ar Jus tenkina bibliotekos darbo laikas?

Taip

Ne

Jūsų pasiūlymai bibliotekos darbo laikui pagerinti .....

8. Ar Jums patinka kaip bibliotekoje išdėstytos knygos ir periodiniai leidiniai?

Taip

Ne

Jūsų pasiūlymai fondo išdėstymui pagerinti .....

9. Kokią literatūrą Jūs dažniausiai skolinatės iš bibliotekos?

Grožinę Metodinę

Mokslo populiariąją Periodiką

Kita .....

Bibliotekoje knygų nesiskolinu

10. Kokiomis kalbomis skaitote?

Lietuvių Rusų

Anglų Prancūzų

Vokiečių Kita .....

11. Jūsų nuomone, kokios literatūros trūksta mokyklos bibliotekoje ?

Grožinės Periodikos

Mokslo populiariosios Kita .....

Metodinės

12. Jūsų nuomone, kiek kompiuterių turėtų būti bibliotekoje?

.....
13. Kaip Jūs įsivaizduojate skaityklą ateityje? Kokie būtų Jūsų pasiūlymai?

.....
.....

14. Jūs mokotės ..... klasėje

15. Jūsų lytis:

M

V

ANKETA

Gerb. respondente, Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Bibliotekų ir informacijos centrų vadybos II kurso magistrantė Ieva Mikšytė savo magistro darbui atlieka tyrimą, norėdama išsiaiškinti VŠĮ Liubertienės vidurinės mokyklos bibliotekos skaitytojų ir lankytojų požiūrį į mokyklos biblioteką. Jūsų atsakymai padės pagerinti bibliotekos veiklą ateityje. Anketos atsakymų anonimiškumas garantuojamas, duomenys bus žinomi tik tyrimo autorei.

Prašyčiau atsakyti į žemiau pateiktus klausimus pažymint reikiamą atsakymą arba įrašant savo nuomonę. Ačiū.

1. Ar Jūs lankotės mokyklos bibliotekoje?

Taip

Jei atsakėte TAIP, pereikite prie 4 klausimo.

Ne

Jei nesilankote, pereikite prie 2 klausimo.

2. Kodėl nesilankote?

.....
.....

3. Iš kur gaunate literatūrą darbui?

.....

4. Kaip dažnai lankotės bibliotekoje?

Kartą per dieną   Kartą per savaitę

Kelis kartus per dieną Kelis kartus per savaitę

Kartą per mėnesį Kartą per metus

Kelis kartus per mėnesį Kelis kartus per metus

5. Koku tikslu lankotės?

Neštis knygas į namus

Skaityti vietoje

Praleisti laisvalaikį

Kita .....

6. Koku tikslu skaitote?

Mokyti Turiu hobi, apie kuri skaitau

Savišvietai Praleisti laisvalaikį

Kita .....

7. Ar Jus tenkina bibliotekos darbo laikas?

Taip

Ne

Jūsų pasiūlymai bibliotekos darbo laikui pagerinti .....

8. Ar Jums patinka kaip bibliotekoje išdėstytos knygos ir periodiniai leidiniai?

Taip

Ne

Jūsų pasiūlymai fondo išdėstymui pagerinti .....

9. Kokią literatūrą Jūs dažniausiai skolinatės iš bibliotekos?

Grožinę Metodinę

Mokslo populiariąją Periodiką

Kita .....

Bibliotekoje knygų nesiskolinu

10. Kokiomis kalbomis skaitote?

Lietuvių Rusų

Anglų Prancūzų

Vokiečių Kita .....

11. Jūsų nuomone, kokios literatūros trūksta mokyklos bibliotekoje ?

Grožinės Periodikos

Mokslo populiariosios Kita .....

Metodinės

12. Jūsų nuomone, kiek kompiuterių turėtų būti bibliotekoje?

.....
13. Kaip Jūs įsivaizduojate skaityklą ateityje? Kokie būtų Jūsų pasiūlymai?
.....
.....

14. Jūs esate:

Mokytoja/-s

Administracijos darbuotoja/-s

Kita .....

15. Jūsų amžius:

20 – 25

26 – 35

36 – 45

46 – 55

Daugiau nei 55

16. Jūsų lytis:

Moteris

Vyras